

Module 14: Internationale Handel en Welvaart

Experimenteel lesprogramma nieuwe economie

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2010© Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Het auteursrecht op de modules voor Economie berust bij SLO.

Voor deze module geldt een Creative Commons Naamsvermelding-Niet-Commercieel-Gelijk delen 3.0 Nederland licentie (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl/>) Aangepaste versies van deze modules mogen alleen verspreid worden indien het colofon vermeld wordt dat het een aangepaste versie betreft, onder vermelding van de naam van de auteur van de wijzigingen. Gebruiker mag geen wijziging aanbrengen in de auteursrechtvermelding.

SLO en door SLO ingehuurde auteurs hebben bij de ontwikkeling van de modules gebruik gemaakt van materiaal van derden. Bij het verkrijgen van toestemming, het achterhalen en voldoen van de rechten op teksten, illustraties, enz. is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Mochten er desondanks personen of instanties zijn die rechten menen te kunnen doen gelden op tekstgedeeltes, illustraties, enz. van een module, dan worden zij verzocht zich in verbinding te stellen met SLO.

De modules zijn met zorg samengesteld en getest. SLO aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor onjuistheden en/of onvolledigheden in de module. Ook aanvaardt SLO geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade, voortkomend uit (het gebruik van) deze module.

Informatie

SLO, VO tweede fase

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 421

Internet: www.economie.slo.nl

Geachte gebruiker

U heeft zojuist een bestand geopend met experimenteel lesmateriaal dat is gebruikt in de pilot voor het nieuwe economieprogramma. Dit lesmateriaal kunt u naast uw lesmethode gebruiken om opgaven (of series van opgaven) in te zetten of bijvoorbeeld als toetsmateriaal te gebruiken. Dit materiaal is "in ontwikkeling", dat wil zeggen dat hier aan wordt gewerkt zodat we onze leerlingen beter kunnen bedienen en/of de mogelijkheden van ons programma optimaler kunnen benutten. Wij stellen het dan ook zeer op prijs indien u uw ervaringen met ons zou willen delen. Verbeteringen, aanvullingen, onvolkomenheden, noem maar op. U doet ons en uw collega's in het land hier een groot plezier mee. Vanzelfsprekend stellen wij het ook zeer op prijs indien u ons uw ideeën, toetsen, PTA's, experimenten etc. laat zien.

Op de website <http://economie.slo.nl> treft u meer informatie

Inhoud

Inhoud	5
Inleiding	6
1. Globalisering	7
2. De theorie van de vrije internationale handel	13
3. Oorzaken en gevolgen van internationale handel	14
4. Arbeidsverdeling tussen landen	18
5. Protectie in plaats van vrijhandel	21
5.1 Vormen van protectie	21
5.2 Protectionisme: de theorie	22
5.3 Invoerrechten	23
5.4 Invoerquota	25
5.5 Exportsubsidies	28
6. De WTO	31
7. Contexten: Katoen en graan	36
7.1 Katoen en de wereldmarkt	36
7.2 De wereldgraanmarkt, toen en nu. Een verhaal.	38

Inhoud

Globalisering

Hierin wordt aan de hand van concrete situaties nagegaan welke vormen de globalisering heeft aangenomen.

Voordelen van vrije internationale handel

Met behulp van het consumenten- en producentensurplus wordt duidelijk dat met vrije internationale handel voordelen voor iedereen kunnen ontstaan.

De oorzaken en gevolgen van internationale handel?

Hier wordt stilgestaan bij absolute en comparatieve kostenverschillen en wordt de betekenis van de ruilvoet toegelicht.

De arbeidsverdeling tussen landen

Hier wordt de Balassa-index geïntroduceerd en komt de visie van Krugman op internationale handel kort aan de orde.

Protectie in plaats van vrijhandel

Er wordt een aantal concrete voorbeelden van protectie gegeven en er komen vormen van protectie aan de orde, zoals invoerrechte en invoerquotum en exportsubsidies. De effecten op consumenten- en producentensurplus worden grafisch toegelicht.

De WTO

De betekenis van de WTO en de voorloper de GATT. De bevordering van de internationale handel en het oplossen van handelsconflicten staan hier centraal. Ook wordt ingegaan op de actuele ontwikkelingen via de Doha-ronde.

Contexten: Katoen en graan

Aan de hand van enkele contexten wordt nagegaan wat er mis gaat op de wereldkatoenmarkt en wordt een verklaring gezocht voor het feit dat Egypte van grootste graanimporteur in de Romeinse tijd tot een van de grootste graanimporteurs van nu is geworden.

Inleiding

In deze module gaat het opnieuw over welvaart. In module 13 werd vooral ingegaan op de wijze waarop de welvaart wordt beïnvloed doordat de overheid ingrijpt in de prijsvorming op markten en daarmee in de allocatie van de productiefactoren. De directe effecten van belastingen, subsidies, minimum- en maximumprijzen op het consumenten- en producentensurplus werden grafisch geanalyseerd en er werd steeds een verband gezocht tussen deze effecten en de verandering in de maatschappelijke welvaart.

In module 14 ligt het accent op de invloed die internationale handel heeft op de welvaart. Daarvoor wordt eerst ingegaan op het verschijnsel globalisering, worden de oorzaken van internationale handel onderzocht en wordt nagegaan hoe internationale handel tot een grotere welvaart kan leiden.

Daarna komen de vormen en de gevolgen van protectionistische maatregelen en de argumenten voor protectie aan de orde. Grafisch wordt weer onderzocht welke effecten de verschillende vormen van protectie hebben op het consumenten- en producentensurplus. Tot slot wordt de wijze waarop protectie de internationale welvaart beïnvloedt, vergeleken met de gevolgen van vrije internationale handel voor die welvaart.

Om het verschil tussen theorie en praktijk te laten zien wordt ingegaan op de ontwikkelingen van de Doha-ronde, een onderhandelingsronde die voortvloeit uit het werk van de WTO.

Opdracht 1 *

1. Onderzoek met behulp van onderstaande site welke vijf landen voor Nederland de belangrijkste exportlanden zijn. Geef ook de omvang van de export in 2008 naar deze vijf landen aan.

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/internationale-handel/cijfers/extra/2008-animatie.htm>

Niet al deze vijf landen behoren tot de landen van waaruit Nederland het meest importeert.

2. Onderzoek welk land dat is en door welk land het wordt vervangen. Geef ook hier de omvang van de import uit de vijf belangrijkste importlanden in 2008 aan.
3. Welk patroon is te ontdekken in de belangrijkste export- en importlanden van Nederland? Geef hiervoor een mogelijke verklaring.
4. Geef voor elk van de vijf landen twee voorbeelden van goederen waarvan wij veel importeren uit die landen (zo mogelijk voorzien van een afbeelding).

1. Globalisering

Globalisering: De voorbeelden

Bron 1

The Travels of a T-Shirt in the Global Economy

Pietra Rivoli

Econoom Pietra Rivoli hoort een studentenprotest tegen T-shirts die gemaakt worden door kinderen die vastgeketend zijn aan hun naaimachine. Hier had zij nog niet eerder van gehoord. Ze koopt een T-shirt voor vijf dollar en traceert de reis die het maakte van katoen tot consumentenproduct

Met een T-shirt de wereld rond

Pietra Rivoli, hoogleraar economie, probeert te achterhalen waar een T-shirt vandaan komt en hoe het gemaakt is. Zij schreef daarover een fascinerend boek dat de cruciale lessen in het gesprek over globalisering illustreert. Daarvoor reisde zij vijf jaar lang de wereld over. Het T-shirt kocht zijn in Miami voor 5 dollar. In het label stond made in New York. Daar bleek dat het T-shirt alleen maar bedrukt was in New York, maar was gemaakt in China.

Zij reisde af naar China en vroeg aan de directeur van de T-shirt fabriek waar de Chinese katoen vandaan kwam en of hij dat aan kon wijzen op een kaart van China. Volgens de directeur kwam het katoen uit Texan en lag het niet in China. Vervolgens bleek dat het katoen uit Texas in de Verenigde Staten kwam! Daar kwam namelijk het goedkoopste katoen ter wereld vandaan. Dit als gevolg van de bescherming van de Amerikaanse textielindustrie door middel van exportsubsidies. Haar omzwervingen in de wereldeconomie eindigt in het straatarme Tanzania, waar tweedehands textiel het belangrijkste Amerikaanse importproduct is, maar ook de meest gedragen en geliefde kleding. De conclusie van Rivoli is dat de vrije markt erg weinig te maken heeft met het verleden van haar T-shirt en dat de invloed van de overheid begint met katoenteelt die in de Verenigde Staten zwaar wordt gesubsidieerd. Vraag en aanbod, ondernemersrisico en buitenlandse concurrentie hebben een minimale invloed op de Amerikaanse katoenboeren.

<http://boeken.webwereld.nl/rubriek/economie>

Opdracht 2*

1. Welke partijen hebben er voordeel van dat de T-shirts op deze wijze worden geproduceerd? Motiveer het antwoord.
2. Welke partijen hebben nadeel van de subsidies voor de Amerikaanse katoenteelt? Motiveer het antwoord.

Bron 2

De verliezers van de globalisering verdienen onze support en aandacht

Evert Waalkens, lid Tweede Kamer

Globalisering kent een aantal belangrijke onderwerpen, zoals de vraag wie in de wereld profiteert en wie niet, zowel in absolute zin als in relatieve zin. Deze vraag moet je niet alleen stellen voor de ontwikkelde wereld maar ook voor de minst ontwikkelde landen.

De wereldeconomie heeft in de ons achterliggende periode een unieke en duurzame groei laten zien, zowel in snelheid als in de integratie van de wereldeconomie. Tegelijkertijd ontstaan er geweldige inkomens ongelijkheden. Deze effecten vragen om stevig beleid in de verschillende regio's.

Hoewel de som van de gevolgen van de globalisering in het algemeen positief is, levert het winnaars en verliezers op. Deze ongelijke verdeling van de welvaart maakt mensen aan beide zijden behoudend en onzeker. De verliezers raken hun banen kwijt of delen onvoldoende in de welvaartsgroei. De winnaars zijn bang hun voorsprong te verliezen.

Bron: Trouw, december 2008(bewerkt)

Bron 3

Coca-Cola gaat in de hulp

Als Coca-Cola op iedere straathoek ter wereld te koop is, moet dat ook lukken met medicijnen, bedacht een Britse ontwikkelingswerker en dreef via het online netwerk Facebook zijn zin door.

Hij zag het jaren geleden al in Zambia: op iedere straathoek kon je Coca-Cola krijgen, maar medicijnen: ho maar, terwijl jonge kinderen doodziek werden door uitdroging als gevolg van diarree. Ontwikkelingswerker Simon Berry wilde via dat uitgebreide verkoopnetwerk van Coca-Cola een middel tegen uitdroging (ORS) verspreiden. Het bedrijf zelf was eerst minder enthousiast. Maar Berry maakte een Facebook-profiel aan, waar sinds half mei ca. 4000 mensen lid van werden, en daarna kon hij wél terecht op het hoofdkantoor van Coca-Cola in Brussel om zijn idee uit te leggen. De campagne Cola Life ondersteunt nu zijn initiatief. ORS wordt in grootverpakkingen cola gestopt, die over de hele wereld worden verspreid. Ngo's helpen ook mee, want zelfs Coca-Cola komt niet overal.

Tegengeluiden zijn er ook al, bijvoorbeeld van WaterAid, dat de verspreiding van ORS een kortetermijnoplossing vindt. www.inhabitat.com 18 september 2008

Bron 4

Coca-Cola maakt weinig vrienden in de buurt van zijn fabriek in Plachimada, in India. Het bedrijf wordt ervan beschuldigd zo veel water te winnen, dat vele bronnen in de omgeving zijn opgedroogd en de overige zijn vervuild. Inwoners van de omliggende dorpen demonstreren, maar de overheid weigert de situatie te veranderen. Het verhaal staat niet op zichzelf: voor meerdere gemeenschappen heeft Coca-Cola een slechte reputatie.

Bron: <http://globalisering.com/index.php?page=4&articleId=462>

Opdracht 3*

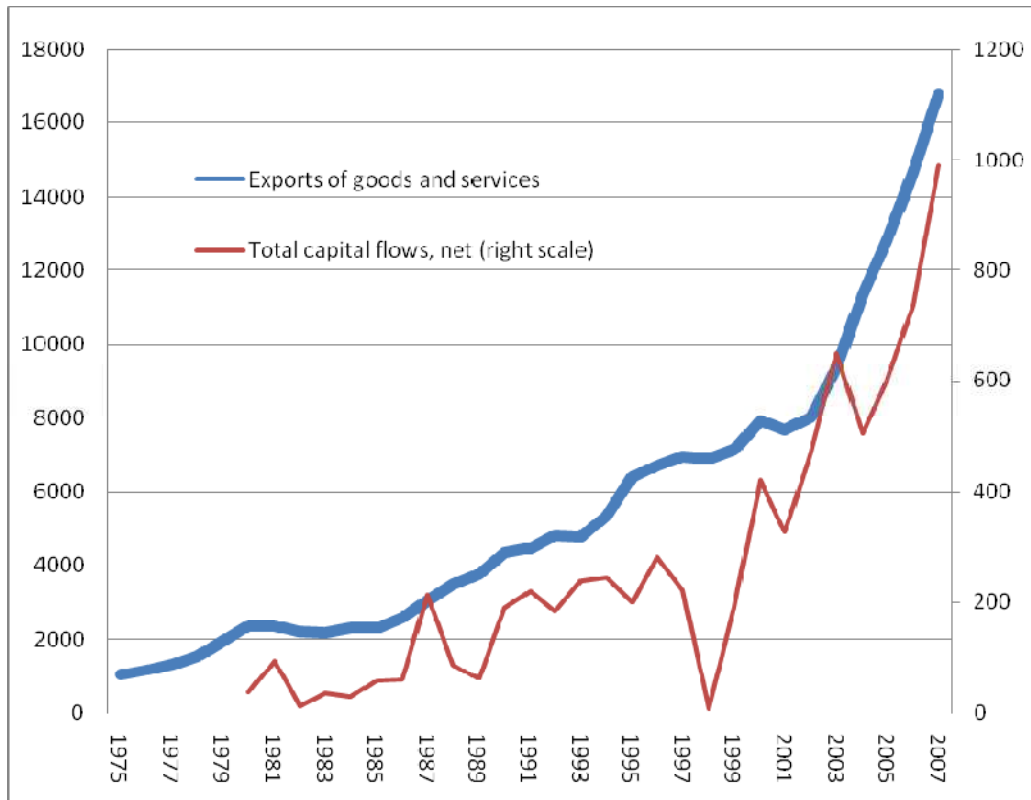
1. Is er op grond van de bronnen 3 en 4 een eenvoudige conclusie te trekken over de wijze waarop globalisering invloed heeft op de welvaart? Motiveer je antwoord.
2. Beschrijf de voor- en nadelen van globalisering volgens deze twee bronnen.

Globalisering: De omvang

Het effect van globalisering op de wereldeconomie laat zich goed aflezen uit de volgende grafiek. Daaruit blijkt dat niet alleen het goederen- en dienstenverkeer veel internationaler is geworden maar dat het internationale kapitaalverkeer in verhouding even sterk is gestegen.

Uit: *Determinants of Globalization and Growth Prospects for Sub-Saharan African Countries*
The World Bank, august 2009 (bewerkt)

Global trade and net capital flows (in billions of current US\$)

Source: World Bank World Development Indicators.

Globalisering: De gevolgen

Over de gevolgen van globalisering wordt door voor- en tegenstanders heel verschillend gedacht. Een goed beeld van het verschil in opvattingen is te lezen in de volgende bron.

Bron 5

What are the costs and the benefits of free trade?

Pro globalisation

International trade and investment have been the engines of world growth over the past 50 years. The tonnes of goods traded around the world have grown by 16 times since 1950, reflecting the lowering of tariff barriers. The growth of trade in services is even greater.

The benefits of that growth have been shared. The countries that are getting poorer are those that are not open to world trade, notably many nations in Africa. China's opening to world trade has brought it growth in income from \$1460 a head in 1980 to \$4120 by 1999. In 1980, American's earned 12.5 times as much as the Chinese, per capita. By 1999, they were only earning 7.4 times as much. The gap between rich and poor is also shrinking with most nations in Asia and Latin America.

Many people believe that exports create jobs, and imports cost jobs and that it therefore makes sense to have barriers against imports. This thinking led to the Great Depression in 1930, because so many countries had erected barriers against imports that global trade fell with catastrophic consequences.

Most exports also use some imports. To take a simple example, a country might export packaged sugar, but import the packets. Lowering import barriers makes export industries even more efficient and competitive in world markets. Countries that lower trade barriers concentrate their national energies in industries they are good at, where they have an international advantage. Import barriers encourage countries to focus efforts in industries where they do not have any advantage. It leads to wasteful and lazy investment. There is evidence that developing countries that erect barriers to imports have slower growth in incomes than those that are open to trade.

Anti-globalisation

The World Trade Organisation agreements on free trade have functioned principally to prise open markets for the benefit of transnational corporations at the expense of national economies; workers, farmers and other people; and the environment.

The WTO should not solely focus on opening markets but also allow trade to be restricted to support human rights, labour rights and environmental objectives in other countries. The WTO and trade agreements should also allow non-government organisations a direct voice in their governance.

The freeing of financial markets has brought global instability, as evidenced in financial crises in Asia and Latin America and the continuing marginalisation of sub-Saharan Africa.

Companies of all sizes are involved in world trade – the benefits do not just flow to large multi-nationals. In most trading nations, ranging from Thailand to France, small firms employing less than 200 people account for between 10 and 25% of exports.

Bron: <http://www.globalisationguide.org>

Opdracht 4*

1. Lees bovenstaande tekst en maak een korte samenvatting van de belangrijkste argumenten voor en tegen globalisering.
2. Bediscussieer aan de hand van de argumenten de volgende stelling: *Globalisering moet doorgaan omdat het de internationale welvaart bevordert.*

Globalisering: Doen alle landen mee?

Om een beeld te krijgen van de mate waarin landen “geglobaliseerd” zijn, heeft A.T.Kearney “*The Globalization Index*” ontwikkeld. Hierin worden landen gerangschikt naar de mate waarin ze geïntegreerd zijn in de wereldeconomie, niet alleen economisch maar ook politiek, technisch en via persoonlijk contact.

Het blijkt dat vooral de kleinere landen hoog scoren op deze index. In de top tien van 2007 staan 8 kleine landen. Nederland staat in dat overzicht op een 3^e plaats, vooral door veel internationale handel en het grote aantal internetgebruikers

Zie : <http://www.zinio.com/pages/ForeignPolicy/Nov-Dec-07/231835084/pg-80>

of http://www.atkearney.com/images/global/pdf/Globalization-Index_FP_Nov-Dec-06_S.pdf

Opdracht 5

Uit de relatief sterke groei van het bbp van China in de laatste tien jaar zou de conclusie kunnen worden getrokken dat China in verhouding veel heeft geprofiteerd van de globalisering.

1. Onderzoek hoe groot de groei van het bbp van China in de laatste tien jaar gemiddeld is geweest.
Zie <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weoselgr.aspx>
2. Welk algemeen gegeven heb je nodig om de conclusie te kunnen trekken dat de oorzaak van die sterke groei inderdaad de globalisering is geweest? Motiveer het antwoord.
3. Onderzoek of de gegevens van de volgende site de conclusie rechtvaardigen.
Zie: <http://www.geledraak.nl/html/showarticle.asp?id=2765>

Globalisering: Hoe wordt de nieuwe welvaart verdeeld?

Op de vraag waarom we zo rijk zijn geworden, geeft Paul de Grauwe, hoogleraar internationale economie in Leuven, in zijn boek "De onvoltooide globalisering" het volgende antwoord.

Er zijn drie elementen die verantwoordelijk zijn voor een groeiende welvaart: De Markt met zijn concurrentie en dynamiek, De Openheid waarmee landen zich openstellen voor handel met het buitenland en specialisatie mogelijk wordt en Goed Bestuur dat zorgt voor rechtszekerheid en veiligheid. Uit empirisch onderzoek blijkt steeds weer dat orde en veiligheid, contractzekerheid, scholing en openheid een duidelijk positief effect hebben op de economische ontwikkeling.

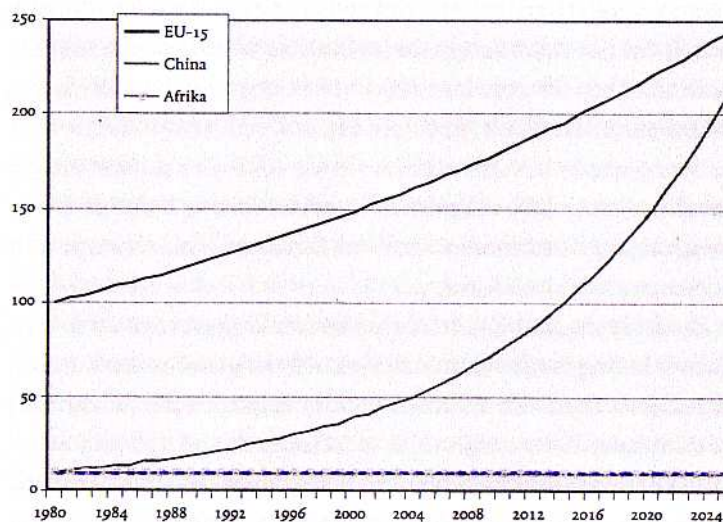
In hetzelfde boek stelt De Grauwe ook de vraag of (de inkomensverdeling in) de wereld ongelijker is geworden. Hij komt tot de volgende antwoorden:

- Sinds 1981 is het aantal extreme armen volgens de Wereldbank gedaald van 1,5 miljard tot ongeveer 1,1 miljard.
- Het aantal armen in de wereldbevolking is gedaald van 40 procent naar ongeveer 20 procent.
- Het aantal armen in Afrika is bijna verdubbeld.
- De ongelijkheid tussen landen is afgenomen, maar de ongelijkheid binnen landen, zoals bijvoorbeeld China, is toegenomen.

Het is daarom niet mogelijk een duidelijke algemene conclusie te trekken.

Wel is het zo dat de ongelijkheid tussen de rijke landen en sommige arme landen (vooral Afrikaanse landen) is toegenomen, maar de ongelijkheid tussen de rijke landen en andere arme landen (vooral Aziatische landen) is verminderd.

Voor de economieën van veel landen in Afrika lijken weinig te profiteren van de globalisering of er zelfs nadeel van te ondervinden. In ieder geval wordt de inkomenskloof met de rijke landen groter. Bij een ongewijzigd groeipercentage zal volgens De Grauwe de volgende ontwikkeling te zien zijn:

Figuur 4.3 Per capita inkomen in EU-15, China en Afrika (EU-15=100 in 1980)

(Bron: eigen berekeningen)

Uit: *De onvoltooide Globalisering*

Opdracht 6*

1. Onderzoek welke Afrikaanse landen in de top-zestig van "The Globalization Index" voorkomen. http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization_Index.

2. Wat valt in het algemeen op in de Index als naar de ontwikkeling in deze landen wordt gekeken tussen 2003 en 2006?
3. Welke oorzaak zou volgens de opvattingen van De Grauwe een verklaring kunnen zijn voor de positie van deze Afrikaanse landen? Motiveer het antwoord.

Een andere oorzaak voor het feit dat de Afrikaanse landen weinig profiteren van de voordelen van globalisering kan worden afgeleid uit de "Globalization Index" van Kearney.

4. Welke oorzaak wordt hier bedoeld? Motiveer het antwoord.

Maak hierbij gebruik van:

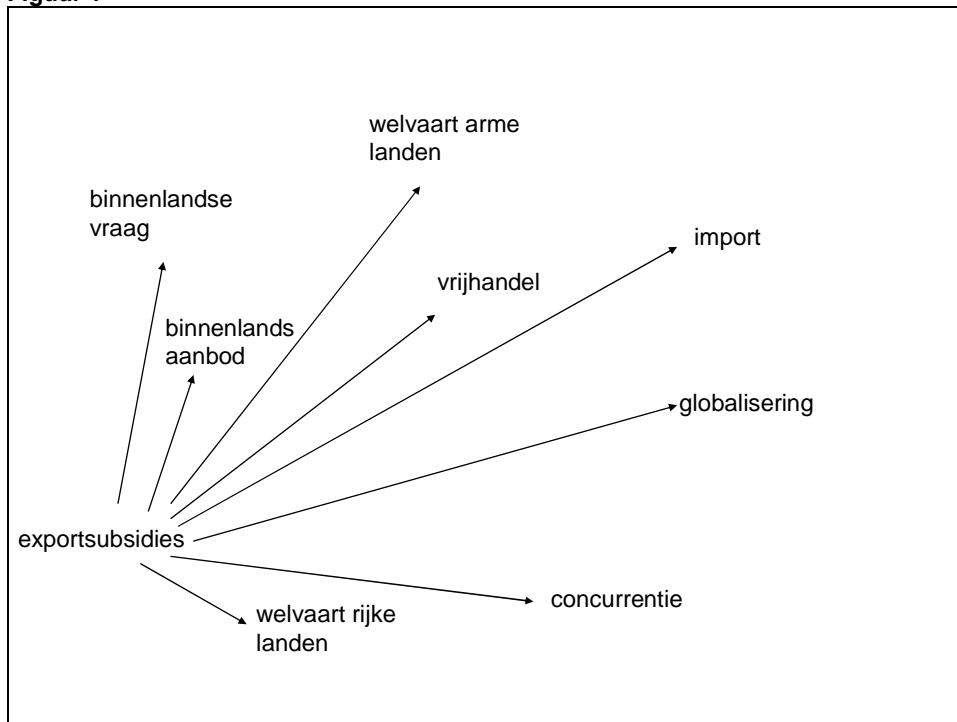
http://www.atkearney.com/images/global/pdf/Globalization-Index_FP_Nov-Dec-06_S.pdf

In figuur 1 zijn begrippen ondergebracht die te maken hebben met internationale handel.

Opdracht 7

1. Geef aan of het verband dat wordt weergegeven door de pijlen positief (+) of negatief (-) is.
2. Geef bij elk verband een korte toelichting.

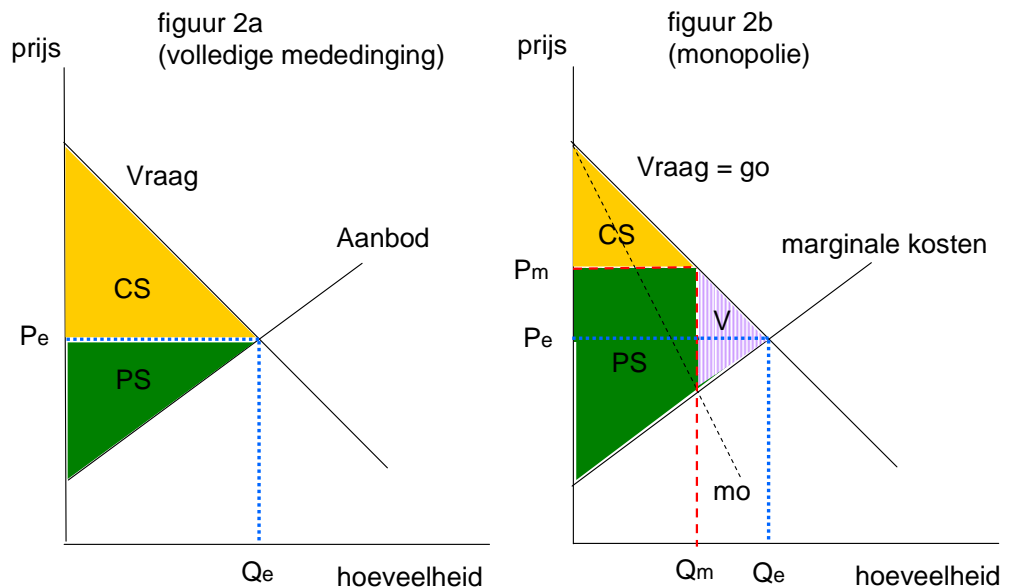
Figuur 1

2. De theorie van de vrije internationale handel

Globalisering is gebaat bij een zo vrij mogelijke internationale handel van goederen, diensten en kapitaal. In de vorige paragraaf bleek echter dat niet ieder land ook zonder meer voordeel heeft van globalisering. De werkelijkheid wijkt af van de theorie. Om na te gaan hoe de economische theorie over de gevolgen van een zo vrij mogelijke handel denkt, gaan we terug naar module 8. In die module zijn de verschillende markt vormen waarbinnen handel plaatsvindt, onderzocht. Als uitersten stonden tegenover elkaar de markt met volledige mededinging en het monopolie. Op de eerste markt hebben vragers en aanbieders geen macht, bij monopolioïde markt vormen heeft de aanbieder meer of minder macht om de prijs vast te stellen. De prijs die op de markten tot stand komt bepaalt mede het consumenten- en producentensurplus. De conclusie was dat het totale surplus bij volkomen concurrentie hoger is dan bij monopolie. Ofwel de allocatie van de productiemiddelen is bij die markt vorm het meest efficiënt. De welvaart, gebaseerd op de som van consumenten- en producentensurplus, zal bij volkomen concurrentie het hoogst zijn vanwege het maximale surplus.

Figuur 2

Een deel van het consumentensurplus wordt via de prijszetting door het monopolie aan het producentensurplus toegevoegd. Dit heeft dus geen invloed op het totale surplus. V geeft het verlies van surplus zowel voor consument als producent weer. Een deel van het totale surplus gaat dus verloren als vrije mededinging ontbreekt.

Opdracht 8*

Is in figuur 2b een Pareto verbetering mogelijk? Motiveer het antwoord.

3. Oorzaken en gevolgen van internationale handel

Sinds kort is Tiger Woods de eerste topsporter die meer dan 1 miljard dollar heeft verdiend. De golfer verdiende het grootste deel overigens met reclame-inkomsten. De man die voor zijn prestaties zo afhankelijk is van het gras blijkt ook zijn eigen gazon goed en snel te kunnen maaien, ook sneller dan zijn tuinman. Is het dan verstandig dat hij ook in werkelijkheid zijn eigen gazon maait?

Om de vraag te beantwoorden maken we gebruik van een voorbeeld van Mankiw (Principles of Economics).

Veronderstel dat Woods zijn gazon in twee uur kan maaien. In die zelfde twee uur zou hij een tv commercial kunnen opnemen voor \$ 10.000. De tuinman heeft drie uur nodig om het gazon te maaien, maar zou in die drie uur ook elders \$ 100 kunnen verdienen.

Als Woods zelf het gras maait, zijn zijn opofferingskosten \$ 10.000, het inkomen van de commercial die hij dan misloopt. De opofferingskosten voor de tuinman zijn \$ 100. Hoewel Woods het gras sneller maait en dus bij het gras maaien een absoluut kostenvoordeel heeft ten opzichte van de tuinman, heeft de tuinman een comparatief (verhoudingsgewijs) kostenvoordeel omdat zijn opofferingskosten veel lager zijn.

Voor beide partijen is er dus voordeel te behalen als ze zich "specialiseren" en vervolgens gaan ruilen of in dit geval "handelen". Zolang Woods de tuinman meer betaalt dan \$ 100, maar minder dan

\$ 10.000 is er voor beiden voordeel te behalen. De overeenkomst levert dus een Pareto-verbetering op.

Opdracht 9

Op hun eizame eiland moeten Robinson Crusoe en Vrijdag aan eten zien te komen. Ze willen het werk verdelen maar gaan eerst na hoe dat het beste kan. Robinson Crusoe kan per uur 10 kokosnoten verzamelen of één vis vangen. Vrijdag kan per uur 30 kokosnoten verzamelen of twee vissen vangen.

1. Wat zijn de opofferingskosten van Crusoe van het vangen van één vis?
2. Wat zijn de opofferingskosten van Vrijdag van het vangen van één vis?
3. Wie heeft een absoluut kostenvoordeel bij het vangen van vis? Licht het antwoord toe.
4. Wie heeft er een comparatief kostenvoordeel bij het vangen van vis? Licht het antwoord toe.

Smith en Ricardo

Adam Smith brengt het voordeel van onderlinge handel als volgt onder woorden:

It is a maxim of every prudent master of a family, never to attempt to make at home what it will cost him more to make than to buy. The tailor does not attempt to make his own shoes, but buys them of the shoemaker. The shoemaker does not attempt to make his own clothes but employs a tailor..... All of them find it for their interest to employ their whole industry in a way in which they have some advantage over their neighbours....

Uit: An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (bewerkt).

David Ricardo werkte dit idee verder uit in zijn Principles of Political Economy and Taxation (1817).

De eerste reden voor internationale handel is dat landen bepaalde producten niet zelf hebben of kunnen produceren. Deze zullen ze importeren. Maar het kan ook zo zijn dat landen bepaalde producten die ze wel zelf kunnen maken toch in het buitenland kopen. Het product kan vaak in andere landen goedkoper gemaakt worden dan in eigen land, zoals hieronder met een voorbeeld wordt aangetoond.

We nemen daarvoor twee landen waarin wijn en kaas worden geproduceerd en geconsumeerd.

De productiekant

We veronderstellen dat de factor arbeid de enige productiefactor is. De arbeidsproductiviteit in beide landen verschilt: In Spanje is de productie per arbeidsuur 2 eenheid wijn of 1 eenheid kaas, in Frankrijk is de productie per arbeidsuur 3 eenheden wijn of 6 eenheden kaas. We veronderstellen dat Spanje en Frankrijk in alle andere opzichten identiek zijn.

De hoeveelheid wijn en kaas die beide landen kunnen produceren, wordt begrensd door de arbeidsproductiviteit en het aantal arbeiders waarover een land kan beschikken. Omdat we aannemen dat, behalve de arbeidsproductiviteit, beide landen volkomen identiek zijn, is de hoeveelheid arbeid waarover ze kunnen beschikken ook gelijk. We stellen deze op 100 arbeidsuren.

Opdracht 10

1. Hoe groot zijn de opofferingskosten van een eenheid wijn in Spanje? Licht het antwoord toe.
2. Hoe groot zijn de opofferingskosten van een eenheid wijn in Frankrijk? Licht het antwoord toe.
3. Toon aan dat Spanje over een comparatief voordeel beschikt voor de productie van wijn.

Spanje als Frankrijk verdelen de beschikbare hoeveelheid arbeid gelijk over de productie van wijn en van kaas.

4. Bereken voor beide landen de maximale productie van wijn en kaas, zonder dat er sprake is van handel tussen beide landen.

De consumptiekant

De vraag naar kaas en wijn verschilt in beide landen. In Spanje is behoefte aan 50 eenheden wijn en 75 eenheden kaas. In Frankrijk wil men 100 eenheden wijn en 400 eenheden kaas.

Opdracht 11

1. Onderzoek voor beide landen afzonderlijk of geheel kan worden voldaan aan de vraag naar wijn en kaas.

Vervolgens ontstaat er handel tussen Spanje en Frankrijk. We spreken van *vrijhandel* indien handel niet wordt gehinderd door belemmerende maatregelen. Hierdoor wordt het mogelijk dat Spanje zich volledig specialiseert in de productie van wijn en Frankrijk in de productie van kaas.

2. Bereken nu de totale productie van wijn en kaas en vul de gegevens in de tabel in.

tabel 1

	<i>Zonder handel</i>		<i>Met handel</i>	
	Wijn	Kaas	Wijn	Kaas
Spanje	50	75		
Frankrijk	100	400		
<i>Totaal</i>	150	475		

Analyse

Concluderend kunnen wij zeggen dat door specialisatie en handel de totale productie van *beide* goederen is toegenomen, waardoor ook de consumptie van zowel wijn als kaas in *beide* landen kan toenemen. Landen moeten zich echter wel in een bepaald goed specialiseren om dit resultaat te bereiken, namelijk in dat goed waarin zij verhoudingsgewijs een voordeel hebben, **een comparatief voordeel**.

Wat wordt daarmee bedoeld? We zagen al dat een Franse arbeider drie eenheden wijn per uur produceert, terwijl een Spaanse arbeider slechts twee eenheden wijn produceert. De arbeidsproductiviteit voor wijn is dus hoger in Frankrijk dan in Spanje. We zeggen dan dat Frankrijk een **absoluut** voordeel heeft in de productie van wijn. Frankrijk heeft eveneens een **absoluut** voordeel in de productie van kaas. Immers, een Franse arbeider produceert 6 eenheden kaas tegenover een Spaanse arbeider slechts 1. Anders gezegd: Frankrijk is productiever dan Spanje in de productie van wijn *en* kaas. En toch zijn beide landen beter af als Frankrijk zich specialiseert in kaas en Spanje in wijn!

De reden daarvoor is dat in dat geval beide landen zich specialiseren in dat goed waarin ze een **comparatief voordeel** hebben. In bovenstaand voorbeeld is Frankrijk productiever in de productie van beide goederen. Maar het verschil in productiviteit is veel groter voor kaas (6 Franse eenh. tegen 1 Spaanse eenh.) dan voor wijn (3 Franse eenh. tegen 2 Spaanse eenh.). Frankrijk is veel 'méér efficiënt' in de productie van kaas dan in de productie van wijn. Frankrijk heeft daarom een relatief voordeel in de productie van kaas, en Spanje in de productie van wijn.

Omdat de productie van beide goederen is toegenomen, wordt het mogelijk om een **ruilverhouding** of **ruilvoet** te vinden die voor beide landen voordelig is. Onder de **ruilvoet** verstaan we de waarde van een goed uitgedrukt in een ander goed. Stel dat Frankrijk en Spanje een ruilvoet overeenkomen van 6 eenheid kaas voor 5 eenheden wijn. Als Frankrijk dan 150 eenheden kaas naar Spanje exporteert, moet Spanje daarvoor in ruil 125 wijn eenheden naar Frankrijk exporteren.

De welvaart van een land wordt niet alleen beïnvloed door de omvang van de eigen productie maar ook door de ruilvoet die het land met andere landen heeft. Bij een gunstige ruilvoet kan men voor de eigen producten in het buitenland relatief veel goederen krijgen, waardoor beter in behoeften kan worden voorzien.

Omdat de ruilvoet tussen landen betrekking heeft op veel verschillende soortengoederen gebruikt met daarvoor de prijsindexcijfers van uitvoer en invoer. Er geldt dan:

$$\text{Ruilvoet} = \frac{\text{prijsindexcijfer van de uitvoer}}{\text{prijsindexcijfer van de invoer}} \times 100$$

Opdracht 12

1. Leg uit dat er sprake is van een ruilvoetverbetering als de uitvoerprijzen meer stijgen dan de invoerprijzen.
2. Leg uit dat een ruilvoetverslechtering het voor een land moeilijker maakt de invoer te betalen.
3. Leg uit dat een ruilvoetverslechtering de welvaart van een land aantast.

Ruilvoet grondstoffen en industrieproducten

In 1999 zijn de dollarprijzen van grondstoffen op de wereldmarkt sterk gedaald. Dat is vooral veroorzaakt door de oplopende rente die het in voorraad hebben van grondstoffen duurder maakte. In 2000 hebben de grondstofprijzen een opgaande lijn ingezet hetgeen in 2000 en 2001 een bijdrage leverde aan een stijging van de ruilvoet van de niet- industrielanden. Veronderstel dat niet-industrielanden alleen grondstoffen exporteren terwijl hun import uitsluitend uit industrieproducten bestaat. Een econoom stelt dat deze ruilvoetontwikkeling nadelig is voor de ontwikkeling van het invoer- en uitvoervolume van de niet-industrielanden.

tabel 2

indexcijfers (1998 = 100)	1999	2000	2001
dollarprijzen industrieproducten op de wereldmarkt	96,7	93,5	95,4
dollarprijzen grondstoffen op de wereldmarkt	91,3	96,5	101,6
uitvoervolume lopende rekening niet-industrielanden	107,8	121,0	130,8
invoervolume lopende rekening niet-industrielanden	104,0	119,6	132,0

Opdracht 13

1. Leg uit hoe een oplopende rente kan leiden tot een daling van grondstofprijzen.
2. Bereken met hoeveel procent de ruilvoet van de niet-industrielanden in 2001 is verbeterd ten opzichte van 2000.
3. Leg uit dat de stijging van de ruilvoet van een land een positief effect kan hebben op de welvaart van dat land.
4. Ondersteunt tabel 1 de stelling van de econoom voor het jaar 2001? Licht het antwoord toe.

4. Arbeidsverdeling tussen landen

Landen kunnen zich specialiseren door een (relatieve) voorsprong in natuurlijke omstandigheden, loonkosten, schaalvoordelen en de infrastructuur van een land. Nederland heeft van oudsher een sterke positie in de bloemensector. De oorzaak ligt bij de samenstelling van de bodem, bij het klimaat, de infrastructuur en de voorsprong in kennis en ervaring die in de loop van de tijd is ontstaan.

Hoe groot die voorsprong is en hoe sterk een land staat ten opzichte van andere landen kan worden gemeten met de Balassa-index.

Bron 6

De Balassa-Index

Om na te gaan in welke sectoren een land relatief sterk is, is een index ontwikkeld waarmee de exportstromen van een land kunnen worden vergeleken: de Balassa-index. Deze index kan een goed beeld opleveren van het werkelijke comparatieve voordeel. De index kijkt naar het aandeel van een bepaalde industrie in de totale export van een land. Dit aandeel wordt vergeleken met het aandeel van deze industrie in de export van een groep referentielanden.

Bijvoorbeeld de Balassa-index voor de bloemensector in Nederland. De index is als volgt gedefinieerd:

$$\text{Balassa index Nederland (bloemen)} = \frac{(\text{export Nederland bloemen} / \text{export Nederland referentielanden})}{(\text{export referentielanden bloemen} / \text{export referentielanden})}$$

Indien deze index groter is dan 1, dan heeft Nederland klaarblijkelijk een comparatief voordeel in de export van bloemen.

Bron: ESB, 2 april 1999, J. Hinloopen

Uit onderzoek naar drie landen komen de volgende gegevens:

tabel 3

Frankrijk	Balassa-indexcijfer	Italië	Balassa-indexcijfer	Nederland	Balassa-indexcijfer
Vliegtuig	4,9	Zijde	7,3	Bloemen	25
Tin	4,3	Wol	5,4	Fotografie	9
Drank	4,2	Kleding II	5,2	Cacao	8
Chemie	4,1	Garens	4,9	Kaas	7
Leer	4,0	Schoenen	4,8	Speciale garens	6
Wapens	3,6	Vezels	4,7	Kunststof	5
Parfum	3,3	Katoen	4,6	groenten	5
Schepen	3,0	Kleding I	4,6	Garens	5
Kunst	2,9	Vet en olie	4,5	Org. Chemie	4
Speelgoed	2,8	Bloemen	4,2	Kunstmest	3

Opdracht 14*

1. Geef een verklaring voor de relatief hoge Balassa-cijfers van Nederland voor cacao en kunststof in vergelijking met Italië en Frankrijk?
2. Welke comparatieve voordelen zijn per land verrassend te noemen? Geef één voorbeeld per land. Licht het antwoord toe.
3. Dit artikel is uit 1999. Voor welk goed zal in Nederland de Balassa-index waarschijnlijk sterk zijn gedaald? Licht het antwoord toe.

4. Bij een aantal van de genoemde goederen voor Frankrijk, Italië en Nederland spelen gunstige natuurlijke omstandigheden of een gunstige infrastructuur een belangrijke rol? Geef voor elk land een voorbeeld. Motiveer het antwoord.

Bovenstaand overzicht laat zien tot welke specialisatie internationale handel in een paar landen in Europa heeft geleid. Uitgangspunt bij handel is volgens Ricardo dat landen zich specialiseren en handel met elkaar drijven in die producten waarin er voldoende kostenverschillen zijn.

N.B. Er wordt hier afgezien van allerlei transactiekosten, zoals transportkosten. Hierbij wordt dan vooral gedacht aan het verschil tussen industrielanden en niet-industrielanden (de grondstoflanden). In deze simpele voorstelling van zaken exporteren de niet-industrielanden grondstoffen en importeren zij industriële producten.

In de praktijk blijkt echter dat het merendeel van de internationale handel zich afspeelt tussen vergelijkbare landen. Dat is niet te verklaren op basis van comparatieve kostenverschillen. Als voorbeeld geldt de handel tussen Zweden en Duitsland in respectievelijk Volvo's en BMW's.

Opdracht 15*

1. Geef nog drie voorbeelden van producten die tussen vergelijkbare landen worden verhandeld.
2. Geef een verklaring voor de handel in soortgelijke producten tussen gelijke landen?
3. Waarom zou je de voorkeur kunnen geven aan een Diesel boven een Levi's spijkerbroek?

Paul Krugman (Nobelprijswinnaar economie 2008)

De verklaring van Paul Krugman voor handel tussen landen die vergelijkbare producten voortbrengen, is dat consumenten verschillende behoeften hebben en dus graag een keuze willen kunnen maken uit veel verschillende merken. Dus zijn er Volvo's, BMW's, Peugeots en Alfa's in allerlei varianten om in de verschillende behoeften te voorzien. Daarnaast is het uit het oogpunt van kosten beter om producten in grote hoeveelheden te produceren (vanwege de schaalvoordelen). Maar het is niet winstgevend om de productie van deze auto's in ieder land afzonderlijk te organiseren. Dus is de productie geconcentreerd in enkele fabrieken die in een paar landen staan. Deze redenering verklaart waarom elk land zich specialiseert in het produceren van verschillende merken van wat voor type product ook en niet één land alle auto's produceert. Handel biedt dan bedrijven de mogelijkheid om efficiënter, dat wil zeggen op een grotere schaal, te produceren en consumenten kunnen door internationale handel kiezen uit meer variëteiten.

Bovendien liet Krugman zien dat de combinatie van schaalvoordelen en transportkosten er voor zorgt dat bedrijven zich zo dicht mogelijk bij de afnemers vestigen, dus zich (meer dan evenredig) vestigen in landen met een voor hun product relatief grote afzetmarkt. Daardoor zijn vooral in de grote industrielanden (Engeland, Duitsland, Frankrijk en Italië) belangrijke auto-industrieën ontstaan.

Bijgevolg zullen landen die goederen exporteren waarvoor ze een verhoudingsgewijs grote binnenlandse afzetmarkt hebben.

Analyse

Uit bovenstaande voorbeelden kunnen we een aantal opvallende conclusies trekken.

1. *Handel kan leiden tot een toename van de totale welvaart in de wereld.* Dankzij handel wordt specialisatie mogelijk, dit kan leiden tot een efficiëntere allocatie (verdeling) van productiefactoren. De toename van de welvaart bestaat heeft twee gezichten: product-efficiëntie, dat wil zeggen dat landen gezamenlijk meer goederen produceren met dezelfde hoeveelheid productiefactoren en: consumptie-efficiëntie, dat wil zeggen dat consumenten over een grotere hoeveelheid goederen kunnen beschikken tegen gunstiger prijzen dan in eigen land.

2. *Handel kan leiden tot toename van de welvaart in **alle** betrokken landen.* Omdat er van ieder goed meer wordt geproduceerd, is een ruilvoet mogelijk waarbij alle betrokken landen erop vooruitgaan in vergelijking met een situatie van zelfverzorging (autarkie). Dit betekent niet dat ieder land er evenveel op vooruit gaat, alleen dat het mogelijk is dat ieder land beter af is in vergelijking met een situatie waarin geen handel is.

3. *Dat ieder land kan profiteren van internationale handel wil nog niet zeggen dat iedereen gebaat is bij handel, omdat er binnen een land winnaars en verliezers zijn.* In het voorbeeld over wijn en kaas zijn de Spaanse kaasproducenten duidelijk verliezers. Omdat hun industrie relatief minder efficiënt is dan de wijnproductie, zal ze op den duur moeten verdwijnen. Handel leidt dus tot herverdeling van productie en dus ook van inkomens.

4. *Een industrie kan bij vrijhandel verliezen, zelfs als zij productiever is dan de buitenlandse concurrentie.* Een dergelijke ontwikkeling kan zelfs leiden tot toename van welvaart! Omgekeerd kan een industrie van vrijhandel profiteren, zelfs als ze minder efficiënt produceert dan de buitenlandse concurrentie. Het gaat namelijk om het *relatieve* voordeel. Dus kan iedere land profiteren van vrijhandel zelfs als het minder productief is in de productie van welk goed dan ook! Er is namelijk altijd wel een goed waarin een land een relatief voordeel heeft!

5. Protectie in plaats van vrijhandel

5.1 Vormen van protectie

Bron 7

Opdracht 16*

1. Beschrijf het doel dat met deze poster wordt beoogd.
2. Van wie zou deze poster afkomstig kunnen zijn? Motiveer je antwoord.

Hieronder staan drie producten genoemd die over de hele wereld verhandeld worden.

Bron 8

Product 1: Suiker

Suiker(riet) kan het hele jaar door veel effectiever geproduceerd worden in tropische gebieden dan in de EU waar slechts 1 keer per jaar suikerbieten geoogst kunnen worden en dit alleen onder optimale condities met veel input wat leidt tot verdere achteruitgang van het milieu. Het zou logisch zijn suiker te importeren vanuit de tropische regio's.

Maar in plaats daarvan domineert de EU (de suikerproducent met de hoogste kosten ter wereld) de wereldwijde suikerexport (voor 40%) door de boeren zwaar te subsidiëren zodat de suiker geëxporteerd kan worden voor 25% tot 44% (percentages van de afgelopen 6 jaar) van de productiekosten. Boeren in ontwikkelingslanden kunnen hier simpelweg niet tegen concurreren. Laten we de waarheid onder ogen zien: belastingbetalers in rijke landen betalen voor de verdere achteruitgang van de arme boer uit de derde wereld. En dan hebben we het nog niet eens over het feit dat zij, als consumenten, drie keer meer betalen voor suiker dan als ze het zouden importeren tegen de wereldmarktprijs.

Het is interessant te beseffen wie deze suikersubsidies ontvangen: ongeveer de helft hiervan gaat naar grote multinationals. De multinational "Tate & Lyle" bijvoorbeeld, ontvangt per jaar 180 miljoen euro door met name exportsubsidies. Dit is het inkomen dat misgelopen wordt door suikerboeren en hun families in Mozambique, Malawi, Ethiopië, Zuid Afrika, de Caribische

landen, Thailand, de Filippijnen enz., van wie de levens worden bedreigd.

Product 2: Katoen

Binnenlandse katoensubsidies in de VS en Europa bedragen samen ongeveer \$5 miljard per jaar. De ICAC (Internationale Advies Raad voor Katoen) meldt bijvoorbeeld dat de 301 miljoen dollar die misgelopen werd door producenten uit sub Sahara Afrika in het seizoen 2001-2002 direct veroorzaakt werd door subsidies uit het noorden. Meer dan 10 miljoen mensen in alleen al West Afrika (Benin, Burkina Faso, Mali, Tsjaad) zijn van katoenbouw afhankelijk om te overleven. Koloniaal en neokoloniaal beleid hebben geleid tot een compleet tekort aan een binnenlandse katoenindustrie en de landen zijn volledig afhankelijk van de export van ruw katoen.

Product 3: Chocoladerepen

Verder bestaat er een "Escalating Tariff Structure" waarbij importtarieven geleidelijk stijgen in de productieketen. Er worden bijvoorbeeld veel hogere tarieven geheven op chocoladerepen dan op cacao en tarieven op katoen stijgen langzaam van zaden tot garen, stof en kleding. Op deze manier wordt de koloniale status quo in stand gehouden door aan de ene kant arme landen aan te sporen ruwe producten te blijven leveren om de industrieën van de ontwikkelde wereld te voorzien en aan de andere kant een markt te creëren voor vervaardigde producten
<http://www.dederdekamer.org/>

Opdracht 17*

1. Geef van elk product een voorbeeld hoe de internationale productieketen eruit kan zien.
2. Onderzoek waar de winsten terecht komen.
3. Leg uit of hier sprake is van vrijhandel. Geef argumenten voor je standpunt.
4. Wat hebben deze drie producten gemeenschappelijk?

5.2 Protectionisme: de theorie

Om volledig gebruik te kunnen maken van alle voordelen van internationale handel zou er sprake moeten zijn van *vrijhandel*. Dat wil zeggen dat de internationale handel op geen enkele manier wordt belemmerd. Maar lang niet iedereen is voorstander van volledige vrijhandel en in de praktijk bestaat deze dan ook niet. Vooral in economisch slechte tijden grijpen overheden naar het middel van *protectie*. Zij nemen maatregelen die hun eigen producenten beschermen tegen buitenlandse concurrentie. Argumenten voor protectie zijn:

- het behoud van werkgelegenheid
- diversificatie van producten
- bescherming van een jonge industrie
- veiligheid /strategische belangen, zoals onafhankelijkheid van het buitenland.

Het belangrijkste argument tegen het nemen van protectiemaatregelen is dat er dan geen sprake kan zijn van optimale allocatie van productiefactoren. De productie vindt namelijk niet langer plaats in de landen die het (relatief) goedkoopst kunnen produceren.

Er kunnen verschillende vormen van protectie worden onderscheiden.

Traditionele vormen zijn:

- De eenvoudigste vorm van protectionisme is het instellen van een *invoerrecht of invoertarief*. Dit is het heffen van een belasting op importgoederen (een tarifaire maatregel).
- Een andere vorm is het maximeren van de hoeveelheid in te voeren producten, het *invoerquotum* of invoercontingent (een non-tarifaire maatregel).

Nieuwere vormen van protectionisme:

- Het *subsidiëren* van eigen producten of eigen exporteurs. Binnenlandse producten kunnen dan beter concurreren met ingevoerde producten en exporteurs kunnen hun producten tegen lagere prijzen aanbieden op de wereldmarkt (een tarifaire maatregel).
- Het opwerpen van *administratieve belemmeringen*. Overheden stellen dan vele eisen aan de producten. Bijvoorbeeld op gebied van veiligheid, gezondheid, productinformatie etc. (een non-tarifaire maatregel).
- “*Local content*” voorschriften. De overheid eist dat minsten een bepaald deel van de productie van een geïmporteerd goed plaatsvindt in eigen land (een non-tarifaire maatregel).

In deze module gaan we alleen dieper in op de invoerrechten, het invoerquotum en de exportsubsidie.

In module 13 zijn de effecten op de allocatie op markten behandeld van kostprijsverhogende belastingen en prijsverlagende subsidies. Nagegaan werd hoe prijs en geproduceerde hoeveelheid reageerden op het instellen van deze heffingen en subsidies.

Opdracht 18

1. Op welke van deze twee zal het instellen van een invoerrecht het meest lijken? Motiveer het antwoord.
2. Op welke van deze twee zal een exportsubsidie het meest lijken? Motiveer het antwoord.
3. Welk voorspelling kun je nu doen over de invloed op het consumenten- en producentensurplus in een land bij het nemen van protectionistische maatregelen? Motiveer het antwoord.

5.3 Invoerrechten

Veel landen maken gebruik van invoerrechten om hun locale productie te beschermen. Als een land toetreedt tot een gemeenschappelijke markt, zoals de Europese Unie, ontstaat er een nieuwe situatie. De mogelijke gevolgen blijken komen in de volgende tekst aan de orde.

Bron 9

Wat gebeurt er met de Poolse voedselindustrie na 1 mei 2004?

...Niet alleen de producenten in Polen krijgen het moeilijk. Ook de Poolse importeurs van verschillende voedselproducten zullen worden gedwongen om tal van extra invoerrechten te heffen. Om en paar voorbeelden te noemen, zal de prijs van zalm en andere vis uit Noorwegen met 20% stijgen. Op bananen afkomstig uit Zuid-Amerikaanse landen zal Polen invoerrechten ter hoogte van 161% moeten gaan heffen. De goedkope citroenen uit Argentinië en witte druiven uit Zuid-Afrika zullen anderhalf keer duurder worden gemaakt. Rijst uit Thailand en Vietnam zal te maken krijgen met een invoerbelasting van 190%. De prijs van suiker zal met 70% stijgen ...

Bron: <http://www.free-europe.org/dutch/2004/02/> (bewerkt)

Opdracht 19

1. Lees bovenstaand artikel.
2. Wie betaalt in eerste instantie het invoerrecht?

Toetreding tot de Europese Unie heeft gevolgen voor de inkomsten van de Poolse overheid.

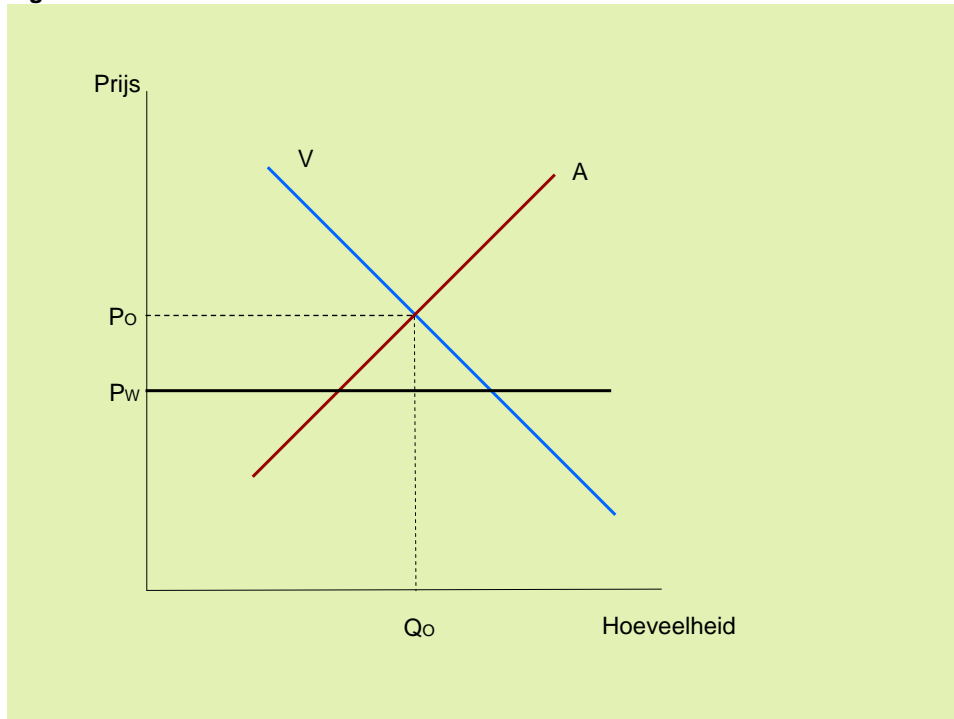
3. Onderzoek welke gevolgen dit zijn. Geef een toelichting.

De toetreding van Polen tot de EU heeft ook invloed op de consument.

4. Welk effect zal deze toetreding hebben op het consumentensurplus van de Poolse visliefhebber? Motiveer het antwoord.

Veronderstel dat Polen vóór toetreding tot de EU een zodanig invoertarief heeft ingesteld op de invoer van zalm, dat er geen buitenlandse zalm wordt ingevoerd. De prijs op de wereldmarkt is weliswaar P_w maar Polen wil zijn eigen vissers beschermen. Ven A geven de binnenlandse vraag en het binnenlandse aanbod in Polen weer.

Figuur 3

Opdracht 20

1. Geef in figuur 3 aan hoe groot het invoertarief minimaal moet zijn om de Poolse visserij volledig te beschermen? Licht het antwoord toe.
2. Beschrijf het nadeel van het invoertarief voor de Poolse consument van zalm.
3. Geef in figuur 3 aan welke hoeveelheid zalm door Polen zou worden ingevoerd als er geen invoertarief op zalm bestond. Licht het antwoord toe.

Vervolgens gaan we de effecten na op consumenten- en producentensurplus als er geen enkel invoertarief op zalm werd geheven en ook in Polen de wereldmarktprijs geldt.

Opdracht 21*

1. Onderzoek de effecten van het afschaffen van een invoertarief op zalm in Polen voor:
 - het consumentensurplus van de Poolse consument van zalm
 - het producentensurplus van de Poolse zalmvissers
 - het totale surplus op de Poolse markt voor zalm
 - het aantal Poolse zalmvissers

Teken hiervoor een nieuwe figuur 3a (gebaseerd op figuur 3) en geef in een toelichting een duidelijke beschrijving van de effecten

Per saldo neemt het surplus toe. Dit wordt veroorzaakt doordat de Poolse vissers die tegen hogere kosten zalm vangen, worden weggeconcurrerd door vissers van buiten Polen.

2. Geef in figuur 3a met letters aan voor welk deel van de Poolse vissers op de aanbodlijn dit opgaat. Motiveer het antwoord.

Bovendien kan door het afschaffen van het invoertarief elders extra surplus ontstaan

3. Welk mogelijk surplus laten we in deze figuur buiten beschouwing? Motiveer je antwoord.

Tot slot gaan we de gevolgen na als Polen een tarief (t) op zalm instelt. Hierbij wordt er niet meer naar gestreefd de invoer geheel onmogelijk te maken.

Opdracht 22*

1. Onderzoek de effecten van het instellen van een invoertarief op zalm in Polen voor:
 - de opbrengst van de invoerheffing
 - de ingevoerde hoeveelheid zalm
 - het extra producentensurplus voor de Poolse zalmvissers

Teken hiervoor een nieuwe figuur 3b (gebaseerd op figuur 3) en geef in een toelichting een duidelijke beschrijving van de effecten.

De opbrengst van de invoerheffing is niet voldoende om het verlies te compenseren aan binnenlands surplus dat per saldo ontstaat.

2. Toon dit aan met behulp van figuur 3b.

5.4 Invoerquota

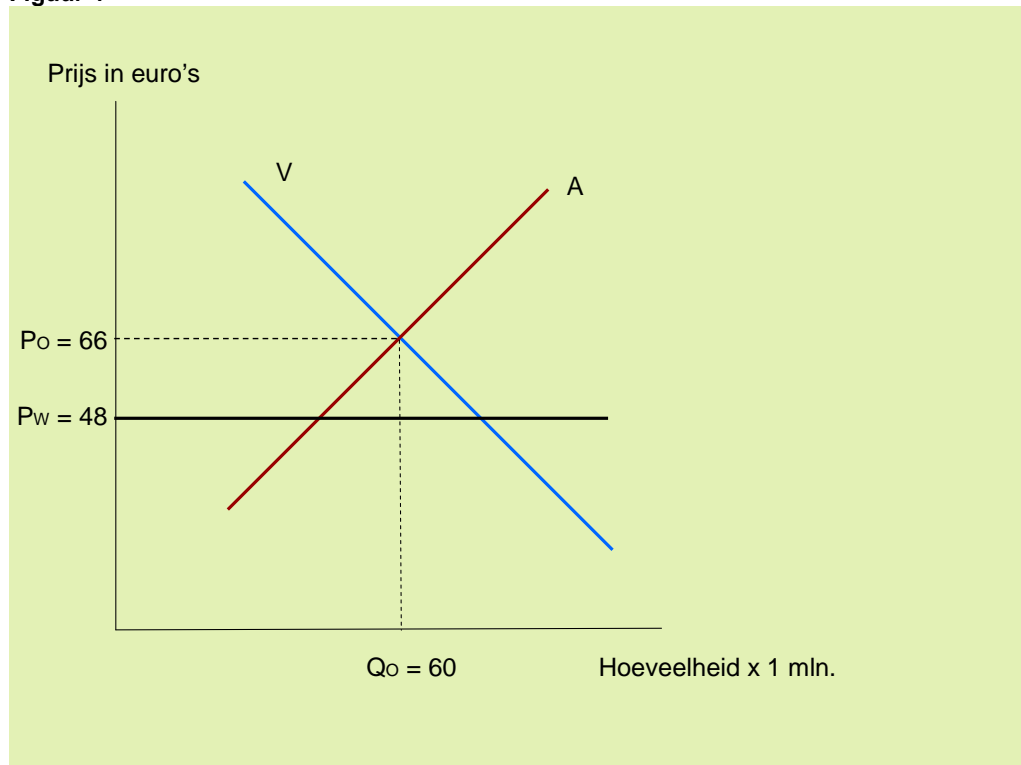
Behalve door het instellen van een invoertarief kunnen landen hun eigen productie en werkgelegenheid beschermen door het instellen van een invoerquotum. Een goed voorbeeld is het invoerquotum dat de Europese Unie in het leven riep voor de invoer van textiel uit China. In het voorjaar van 2005 kwam de handel vanuit China snel op gang en met name Italië en Frankrijk wilden een importstop.

Voordat de textielindustrie in China op gang kwam, was de vraag naar truien in Frankrijk en Italië in totaal 44 miljoen stuks en de prijs was gemiddeld € 48. Door de invoer van goedkopere Chinese truien stijgt de vraag naar 56 miljoen stuks. Deze truien kosten gemiddeld € 36.

In figuur 4 geven V en A de vraag en het aanbod in Frankrijk en Italië weer en zijn P_0 en P_w respectievelijk 48 euro en 36 euro. De vraag bij P_0 wordt weergegeven door Q_0 (44 miljoen truien).

(1 cm = 10 euro; 1 cm = 10 mln. truien)

Figuur 4

Opdracht 23

1. Maak met behulp van figuur 4 een schatting van het effect van de Chinese invoer op de binnenlandse productie van truien in Frankrijk en Italië.
2. Hoe groot is, op grond van deze schatting, de invoer van Chinese truien? Licht het antwoord toe.

Italië en Frankrijk zagen het verlies van productie met lede ogen aan en startten een lobby bij de Europese Unie om te pleiten voor een importquotum voor textiel uit China (waaronder truien). De lobby had succes. De EU stelde voor Italië en Frankrijk een invoerquotum in van 10 miljoen stuks (het totale quotum voor de Europese Unie is groter).

3. Geef in figuur 4 aan welke gevolgen het instellen van een invoerquotum van 10 miljoen stuks heeft. Motiveer het antwoord.
4. * Geef in figuur 4 duidelijk aan welk effect dit invoerquotum heeft op:
 - de prijs van truien in Frankrijk en Italië
 - het surplus van de Franse en Italiaanse consumenten (van truien)
 - het surplus van de Franse en Italiaanse producenten (van truien)

Geef ook een gemotiveerde beschrijving van de effecten.

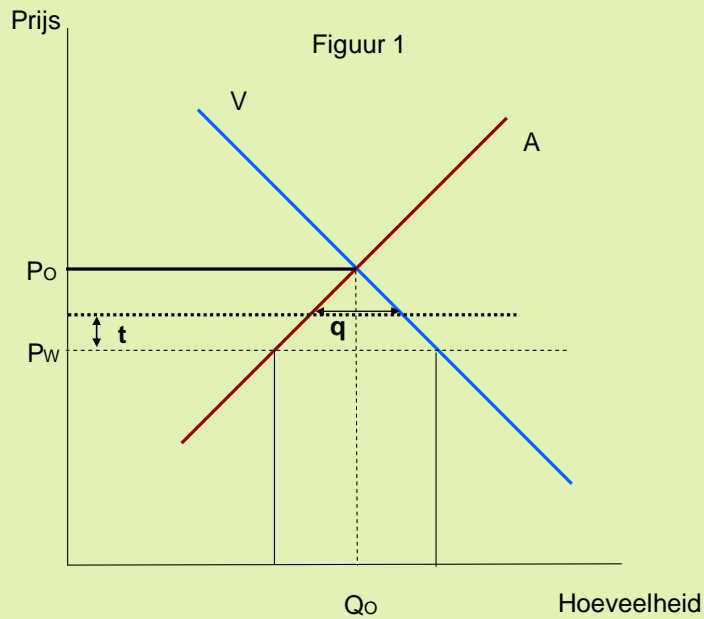
Door de invoerbeperving worden Franse en Italiaanse producenten, die niet efficiënt genoeg produceerden om met de Chinese textielindustrie te concurreren, beschermd. Ook de Franse en Italiaanse producenten die wel op de wereldmarkt konden concurreren profiteerden van het quotum.

5. * Geef zowel voor de eerste als voor de tweede groep producenten afzonderlijk de verandering in het producentensurplus aan dat als gevolg van het invoerquotum ontstaat. Licht het antwoord toe.
6. Leg uit dat er door het invoerquotum geen optimale allocatie van productiefactoren in de textielindustrie ontstaat.

Analyse

Het instellen van een invoertarief of een invoerquotum beschermt op een vergelijkbare manier de belangen van de binnenlandse producenten en werknemers. Daar staat tegenover dat de consument geconfronteerd wordt met een hogere prijs waardoor de vraag afneemt en mogelijk consumentensurplus verloren gaat.

Dat een zelfde doel kan worden bereikt met zowel een invoertarief als een invoerquotum blijkt uit onderstaande figuur. Verschil is wel dat bij een invoerrecht er een opbrengst is aan invoerrechten, die in het algemeen naar de schatkist vloeit.

Heffing t en invoerquotum q hebben hetzelfde effect op de binnenlandse productie.

Of strategische overwegingen of tijdelijke bescherming van bepaalde sectoren een voldoende argument zijn voor protectie is uiteindelijk een politiek beslissing, waarbij ook andere dan economische factoren een rol kunnen spelen.

Bron 10

Protectionisme lijkt onvermijdelijk

Een ding wist iedereen tot voor kort zeker. Wat je in tijden van crisis in ieder geval niet moet doen, is protectionistische maatregelen nemen. Nee, iedereen had zijn lesje uit de jaren dertig heus wel geleerd. Wie probeert zijn eigen industrie en werkgelegenheid te beschermen wordt uiteindelijk genadeloos afgestraft. De crisis zou zich hierdoor alleen maar verdiepen. Op de G20-top eind november 2008 beloofden alle deelnemers daarom plechtig dat ze de komende twaalf maanden zouden afzien van welke vorm van protectionisme dan ook. Inmiddels wordt daar echter alom aan geknaagd. Het begon in de VS waar Obama eiste dat de overheidssteun vooral in de VS werd besteed. Daarna kwam Sarkozy die de auto-industrie vroeg om de steun vooral in eigen land te investeren. En toen kwam ook nog Frank Heemskerk, onze eigen staatssecretaris van Economische Zaken, met de oproep om de zomervakantie vooral in eigen land door te brengen. Obama blijkt nog een stap te hebben genomen om de eigen werknemers te beschermen. Banken die staatssteun krijgen moeten bij voorkeur alleen nog maar Amerikanen in dienst nemen.

(<http://www.nytimes.com/2009/03/10/business/10visa.html?ref=business>)

Protectionisme blijkt in tijden van crisis moeilijk te voorkomen. En dat is ook wel begrijpelijk, want zodra de overheid steun gaat verlenen, zullen belastingbetalers eisen dat de steun vooral ten goede komt aan de eigen economie. Daarom zijn overheden nu op zoek naar maatregelen die een zo klein mogelijk "weglekeffect" hebben, die zoveel mogelijk ten goede komen aan de eigen werkgelegenheid. In wezen zou je dat ook al een vorm van protectionisme kunnen noemen. Wat is het verschil tussen "steun verlenen onder voorwaarde dat het in Nederland wordt besteed" of "alleen steun verlenen als het merendeel van de investering in de Nederlandse economie terecht komt".

Banken die nu al door de overheid worden gesteund, zullen zich ook steeds protectionistischer gaan gedragen. Nederlandse bedrijven krijgen bij het verstrekken van krediet voorrang. Ook dat is logisch, want als de banken de stekker uit Nederlandse bedrijven trekken, dan zal het draagvlak voor de overheidssteun in een klap wegvallen. Als een bank als ING een Amerikaans bedrijf laat vallen, zullen we dat hier waarschijnlijk niet eens merken.

Is hier dan niets tegen te doen?

De Nederlandse regering zou het goede voorbeeld kunnen geven, door te zeggen. 'We maken ons niet druk om het weglekeffect. Als vooral de Duitsers profiteren is dat ook mooi.' En dan maar hopen dat andere landen hetzelfde gebaar maken.

Pieter Klok Volksrant 16-3-2009

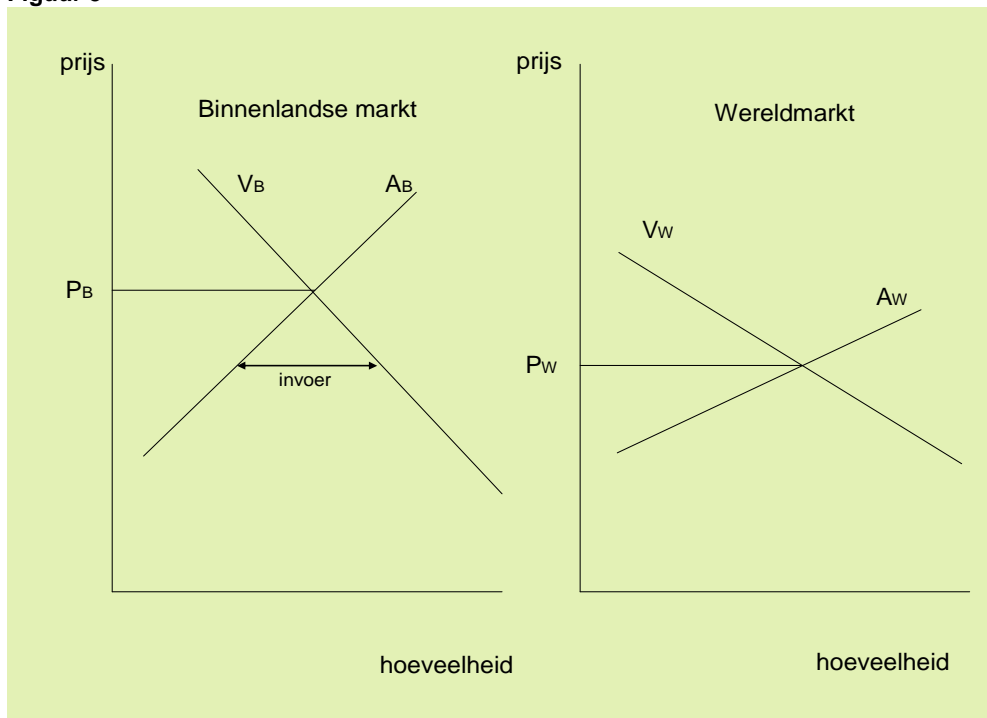
Opdracht 24*

1. Beschrijf de mogelijke gevolgen als Amerikaanse banken met staatssteun alleen Amerikanen in dienst nemen.
2. Van welke soorten protectionisme is er in dit artikel sprake? Beschrijf het type protectionisme voor de genoemde landen.

5.5 Exportsubsidies

Het instellen van een subsidie voor een exportproduct heeft hetzelfde effect als het subsidiëren van een product voor binnenlands gebruik (zie module 13 paragraaf 2.4). Het doel van een exportsubsidie is de verkoop van een goed te stimuleren en daarmee de eigen producenten een voordeel te bieden tegenover buitenlandse concurrenten. Een subsidie zal prijsverlagend werken, waardoor andere aanbieders op de wereldmarkt hun producten lastiger kwijt kunnen of moeten aanbieden tegen een lagere prijs dan gezien hun kosten gewenst.

Figuur 5

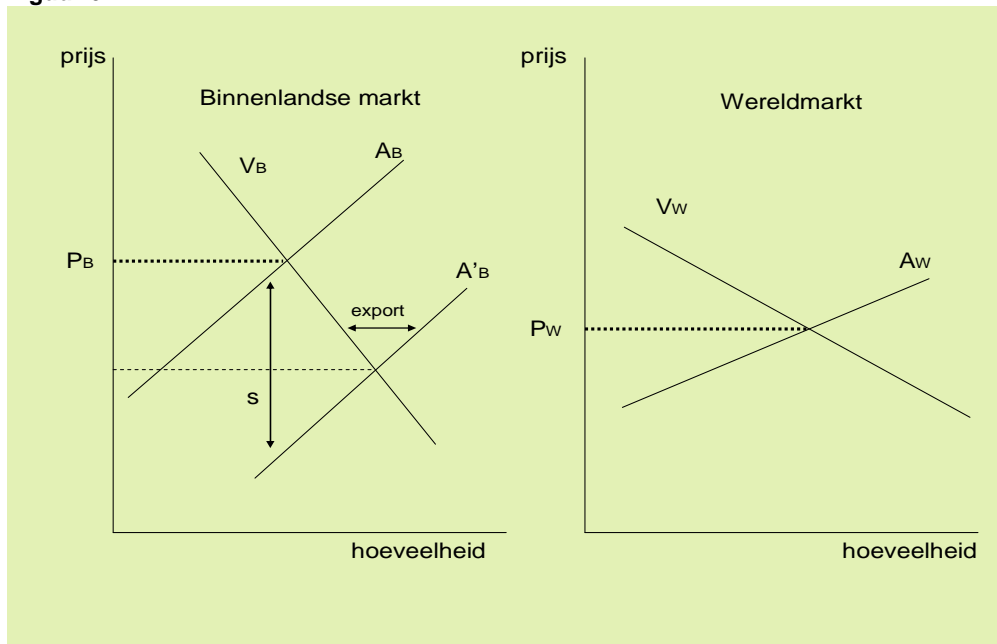

In figuur 5 is er sprake van vrijhandel.

Opdracht 25

1. Welke partijen hebben voordeel van deze vrijhandel, welke nadeel? Motiveer het antwoord.

Figuur 6

In figuur 6 heeft de overheid een subsidie ingesteld voor de binnenlandse producenten.

2. Welke groepen hebben hiervan voordeel, welke nadeel? Motiveer het antwoord.

Bron 11

Verburg niet blij met terugkeer exportsubsidie

BRUSSEL (ANP) - Minister Gerda Verburg is niet enthousiast over Brusselse plannen om de Europese export van melkpoeder en kaas weer te gaan subsidiëren. Het plan om zo de zuivelsector te steunen gaat volgens Verburg tegen de trend in. „Voor ons toekomstbeleid hebben we in de Europese Unie juist afgesproken om exportsubsidies af te schaffen”, zei Verburg na het EU-beraad. „Onze Nederlandse melkveehouders vragen hier ook niet om: die zijn juist optimistisch over de melkprijs.” Ondanks het tegenstribbelen van Verburg toonden andere collega's vrij veel steun voor het plan. De minister vermoedt dat de Europese exportsubsidie daarom toch terugkomt. Daarentegen hadden de ministers weinig steun voor een Frans idee om de varkenssector te helpen door vlees op te kopen. Bijna alle ministers reageerden terughoudend. „De prijs van varkensvlees stijgt juist”, zei Verburg.
Bron: anp 19 januari 2009

Opgave 26*

1. Lees bovenstaand artikel.
2. Bekijk het filmpje over exportsubsidie op melk
Zie: <http://www.youtube.com/watch?v=bNHA1s4Ai6M>
3. Leg uit op welke wijze exportsubsidies tot “dumping” kunnen leiden

Minister Verburg is tegen het verlenen van deze subsidies.

4. Geef een verklaring voor het standpunt van deze minister.
5. Verklaar waarom andere landen juist voor deze subsidie zijn.
Zie : <http://www.agd.nl/1084825/Nieuws/Artikel/Veel-landbouwministers-willen-snel-hulp-melksector.htm>

Analyse

Exportsubsidies werken prijsverlagend. Een subsidie kan gezien worden als een vorm van negatieve belasting: een subsidie zorgt ervoor dat de koper minder betaalt dan de verkoper ontvangt. Het verschil is de hoogte van de subsidie. Het geven van subsidies door de overheid leidt tot verlies van surplus. De omvang van dit verlies is gelijk aan de kosten van de subsidie voor de overheid min het extra consumenten- en producentenverlies dat ontstaat. Er vindt een vergroting van het producentensurplus plaats doordat producenten zowel de productie winstgevend uitbreiden als een grotere opbrengst ontvangen voor de bestaande productie. Het extra consumentensurplus ontstaat doordat nieuwe consumenten het product gaan kopen en bestaande consumenten de producten tegen een lagere prijs kunnen.

6. De WTO

In de Grote Recessie, zoals de economische crisis waarvan sinds 2008 sprake is, wel wordt genoemd, blijken landen terug te keren naar allerlei vormen van protectie. Op de bijeenkomst in november 2008 van de G-20 – de twintig landen die economisch het sterkst zijn – werd nog het volgende overeengekomen:

*We underscore the critical importance of **rejecting protectionism** and not turning inward in times of financial uncertainty. In this regard, within the next 12 months, we will **refrain from raising new barriers** to investment or to trade in goods and services, **imposing new export restrictions**, or **implementing World Trade Organization (WTO) inconsistent measures** to stimulate exports. Further, we shall **strive to reach agreement** this year on modalities that leads to a successful conclusion **to the WTO's Doha Development Agenda** with an ambitious and balanced outcome. We instruct our Trade Ministers to achieve this objective and stand ready to assist directly, as necessary.*

Statement from G-20 Summit, November 2008 (cursivering toegevoegd)

Het blijkt dat 17 (!) van de 20 landen zich niet aan hun belofte hebben gehouden.

In 1947 werd de GATT overeengekomen. De GATT was de General Agreement on Tariffs and Trade en was een reactie op de economische depressie van de jaren dertig van de 20^e eeuw.

Opdracht 27*

1. Geef een kort verslag van het resultaat van een onderzoek op de volgende punten:
 - Waarom was de oprichting van de GATT een reactie op bepaalde gebeurtenissen van de Grote Depressie in de jaren dertig?
 - Welke doelstellingen had de GATT bij oprichting en via welke maatregelen moesten deze doelen worden bereikt?
 - Wat is de inhoud van het principe van “Meest Begunstigde Handelspartner”, ook wel de meest begunstigingsclausule genoemd?

Zie: http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Internationale_organisaties/WTO

De doelen van de GATT werden nagestreefd via onderhandelingsronden die aanvankelijk binnen één jaar werden afgerond, maar door toenemende verschillen van mening duurden deze rondes steeds langer. Zo duurde de Uruguay-ronde van 1986 tot 1994. Om slagvaardiger te kunnen optreden werd daarom in 1995 de WTO (World Trade Organisation) opgericht. Van de WTO zijn 149 staten lid en er zijn dertig aspirant-leden en daarmee vertegenwoordigt de WTO 95 procent van de wereldhandel.

2. Onderzoek op welke punten de WTO verder gaat dan de GATT.

Zie: http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Internationale_organisaties/WTO

Het realiseren van de doelstellingen van de WTO is lastig. In feite kunnen de gedragingen van de partners worden samengevat in een speltheoretische situatie.

Neem als voorbeeld het instellen van exportsubsidies voor katoen. Amerika en de rest van de wereld (de overige katoenproducerende landen) hebben de keuze dit wel of niet te doen.

De opbrengstenmatrix (in dit geval zijn de opbrengsten de winsten op katoen in miljoenen dollars) zou er als volgt kunnen uitzien :

		Rest van de wereld	
		Geen exportsubsidies	Wel exportsubsidies
Amerika	Geen exportsubsidies	5000, 5000	2000, 7000
	Wel exportsubsidies	7000, 2000	4000, 4000

Opdracht 28

1. Toon aan dat iedereen kiest voor exportsubsidies.

Iedere speler redeneert in dat geval vanuit zijn eigenbelang. Het WTO streeft er echter naar dat gekeken wordt naar het collectieve belang. Stel dat de spelers kijken naar de collectieve winst in plaats van de individuele winst. De collectieve winst is dan gelijk aan de som van de individuele winsten die ontstaan.

De opbrengstenmatrix ziet er dan als volgt uit.

In miljoenendollars		Rest van de wereld	
		Geen exportsubsidies	Wel exportsubsidies
Amerika	Geen exportsubsidies	10000	9000
	Wel exportsubsidies	9000	8000

De keuze lijkt nu duidelijk. De WTO wil met haar handelsakkoorden bereiken dat de wereldhandel naar linksboven verhuist.

2. Welk probleem moet er nu nog worden opgelost? Motiveer het antwoord.

In 2001 werd besloten tot een nieuwe WTO onderhandelingsronde, de Doha-ronde genoemd, naar de hoofdstad van Qatar. De doelen van deze ronde waren ambitieus.

Opdracht 29

Onderzoek wat de voornaamste doelen waren van de "Doha Development Agenda" uit 2001.

Zie: http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Internationale_organisaties/WTO

Hoewel de voordelen van vrijhandel in theorie gemakkelijk kunnen worden aangetoond, blijkt uit onderstaande berichten hoe moeizaam de werkelijkheid is.

Bron 12

Handelsministers willen Doha-ronde afsluiten in 2009

Voorzittende handelsministers zijn het in de marge van het World Economic Forum in het Zwitserse skioord Davos eens geworden over de noodzaak om de aanslepende Doha-ronde in de loop van 2009 af te ronden. Overeenstemming over een datum voor een nieuwe ministeriële bijeenkomst is er nog niet.

De wereldeconomie is er sinds de Tweede Wereldoorlog nooit slechter aan toe geweest. Veel landen verhogen douanetarieven, roepen nieuwe subsidiemechanismen in het leven of nemen andere maatregelen met een protectionistisch tintje. "Het is duidelijk dat ons pleidooi voor open markten nog veel sterker moet doordringen in de hele wereld als we deze crisis willen oplossen", merkte de Europese handelscommissaris Catherine Ashton op in Davos.

http://www.vilt.be/Handelsministers_willen_Doha-ronde_afsluiten_in_2009

2 februari 2009

EU en VS willen Doha-ronde "zo snel mogelijk" afronden

Enkele uren nadat Ron Kirk benoemd werd door de senaat, zat de nieuwe Amerikaanse handelsgezant al rond de tafel met de Europese handelscommissaris Catherine Ashton. Een belangrijk gespreksonderwerp was de heropstart van de Doha-ronde. Europa wil een akkoord vooraleer de termijn van de Commissie verstrijkt in oktober.

"Buitengewone tijden vergen buitengewoon leiderschap", stelden Kirk en Ashton na hun onderhoud in een gezamenlijk communiqué. Zowel de EU als de VS willen zich profileren als een baken tegen het oprukkende protectionisme. "Daarom zijn we het eens over het belang om zo snel mogelijk een ambitieus en evenwichtig wto-akkoord te kunnen afsluiten".

De Doha-ronde werd opgestart in 2001 met de bedoeling om ontwikkelingslanden mee te laten profiteren van de voordelen van vrijhandel. Om tot een deal te komen, moeten grosso modo drie voorwaarden vervuld zijn: de VS moeten hun handelsversturende landbouwsubsidies afbouwen, de EU moet zijn douanetarieven voor landbouwproducten verlagen en de groeilanden moeten hun markten openstellen voor industriële goederen en diensten.

De regering Obama heeft al laten verstaan dat landen als China, India en Brazilië meer toegevingen moeten doen vooraleer de VS bereid zijn om de subsidiekraan van de boeren wat dichter te draaien. Pascal Lamy, de directeur-generaal van de WTO, bracht deze week een bezoek aan Washington om bij de Amerikanen goede voornemens voor constructieve onderhandelingen los te weken.

http://www.vilt.be/EU_en_VS_willen_Doha-ronde_zo_snel_mogelijk_afronden

25 maart 2009

"Vrijhandelsakkoord kan 700 miljard dollar opleveren"

Door de grote hoeveelheid variabelen is het onmogelijk om de exacte impact te berekenen van een succesvolle afronding van de Doha-ronde. Maar volgens een nieuwe studie van het Peterson Institute for International Economists in Washington kan een vrijhandelsakkoord de wereldeconomie een injectie bezorgen van 300 tot 700 miljard dollar op jaarbasis.

Dat cijfer is vergelijkbaar met de steunmaatregelen die de grootste landen ter wereld getroffen hebben om de huidige crisis aan te pakken. Toch hebben de wto-lidstaten na zeven jaar onderhandelen nog altijd geen consensus bereikt. Een jaar geleden was een compromis dichtbij, maar op de valreep struikelden de VS en groeilanden zoals India en China over de bescherming van kleine boeren tegen goedkope invoer.

http://www.vilt.be/Vrijhandelsakkoord_kan_700_miljard_dollar_opleveren

17 augustus 2009

Protectionisme rijke landen zorgt voor spanningen

De sfeer tussen de grote handelsmogendheden raakt meer en meer gespannen. Het aantal klachten dat ze bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) tegen elkaar indienen, stijgt. Waar er vroeger vreugde was over de import van goedkope producten, is er nu vrees voor buitenlandse concurrentie. Ook over het feit dat de VS en Europa hun landbouwsubsidies verhoogd hebben om hun boeren te steunen, heerst onenigheid.

Zo hebben de VS recent maatregelen genomen om Chinees kippenvlees te weren. En op Chinees staal werd een dumpingstaks geheven. Ook in Europa zijn er dergelijke taksen ingesteld op Chinese moeren en schroeven en is er een onderzoek gestart naar de prijs van Chinese aluminium wielen. Een ander symbolisch dossier dat hangende is, is dat van een extra importtaks op Chinese banden. De Amerikaanse bandenfabrikanten willen dat de Amerikaanse president Barack Obama de taks, die in korte tijd al verdrievoudigd is, nog verder verhoogt gedurende drie jaar.

http://www.vilt.be/Protectionisme_rijke_landen_zorgt_voor_spanningen

22 augustus 2009

Opdracht 30

1. Lees de vier bovenstaande teksten over de "voortgang" van de Doha-ronde. (Op enkele punten is de Belgische tekst aangepast.)
2. * Welke drie grote partijen spelen een belangrijke rol in het overleg?
3. * Maak een overzicht van alle maatregelen die in de teksten genoemd worden, die in strijd zijn met volledig vrije handel. Geef ook aan welke partijen deze maatregelen nemen.

WTO en sancties

Ondanks alle goede bedoelingen en fraaie overeenkomsten blijken in de praktijk landen zich dus toch schuldig te maken aan vormen van protectie. Wanneer dit duidelijk is, kan de WTO hiertegen optreden. Onderstaand artikel geeft hiervan een voorbeeld.

Bron 13

EU krijgt toestemming handelssanctie VS.

GENEVE/BRUSSEL - De wereldhandelsorganisatie WTO geeft de Europese Unie toestemming voor handelssancties tegen de Verenigde Staten tot een bedrag van 4 miljard dollar per jaar. Dat hebben WTO en de Europese Commissie vrijdag bekendgemaakt. Het al vijf jaar slepende conflict betreft de belastingvoordelen die de VS geven aan exporterende bedrijven als Boeing en Microsoft in het kader van het zogenoemde Foreign Sales Corporation-programma (FSC). De EU ziet die als ongeoorloofde exportsubsidies en kreeg daarin begin dit jaar gelijk van de WTO.

Vier miljard dollar is het bedrag dat de EU had verlangd en dat komt overeen met de jaarlijkse kosten van het FSC-programma. De VS erkennen de WTO-regels te hebben geschonden, maar schatten de jaarlijkse schade voor de EU op ongeveer 1 miljard dollar.

Tevreden

De Europese Commissie, het dagelijks bestuur van de EU, is in een eerste reactie tevreden met de uitkomst. "Het is nu klip en klaar wat het kost als je je niet aan de WTO-regels houdt", aldus EU-commissaris Lamy (Handel) in een geschreven verklaring.

In overleg met de lidstaten en met de industrie gaat Lamy een lijst opstellen met Amerikaanse producten die kunnen worden getroffen. *Als de EU doorzet, kan zij hogere importheffingen rekenen op Amerikaanse producten zoals textiel, staal, lederwaren, vliegtuigen, papier, boeken en kranten. Dit betekent dat Amerikaanse bedrijven die deze spullen naar de EU verscheppen, bij de grens extra moeten betalen. Boeing, Microsoft en General Electric dreigen hiervan de dupe te worden.* De WTO beslist in maart over de hoogte van de straffeffingen.

Bron: anp augustus 2002 (bewerkt)

Opdracht 31

In bovenstaand artikel is te zien wat er gebeurt als landen de WTO-regels overtreden.

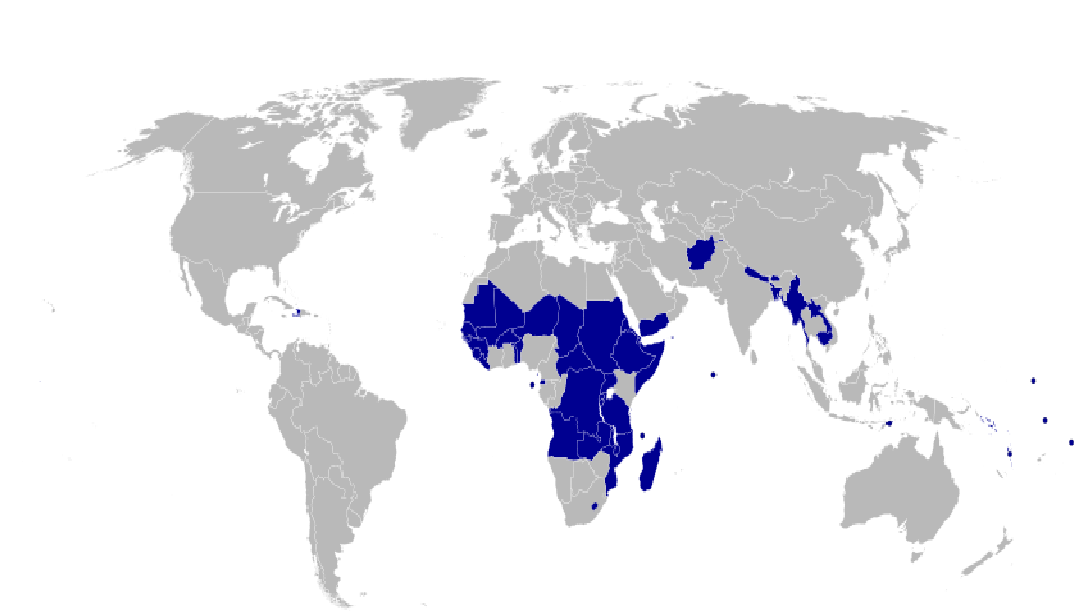
1. Beschrijf op welke wijze de VS de WTO-regels heeft geschonden.
2. Welke maatregelen mag de Europese Unie nemen?
3. * Is het terecht dat de WTO dergelijke sancties toestaat? Motiveer je standpunt.

In de internationale handel blijken de tegenstellingen tussen de gevestigde belangen van de rijke landen – met name de VS en de EU – en de ontwikkelingslanden moeilijk oplosbaar. Binnen de ontwikkelingslanden bieden de rijkere groeielanden – China, India en Brazilië – een steeds duidelijker tegenwicht tegen de rijke landen. Voor de 50 minst ontwikkelde landen (MOL's) wordt gestreefd naar het volledig afschaffen van maatregelen die hun export, veelal landbouwproducten, belemmeren.

Deze landen zijn op de kaart met blauw aangegeven.

Voor een uitvoeriger overzicht zie de bijlage of:

<http://www.unohrls.org/UserFiles/File/Publications/progress%20in%20LDCs.pdf> (blz. 7 t/m 9)

Een belangrijk geschilpunt blijft de eis van de VS en de EU aan China, India en Brazilië om hun invoerbeperkingen flink te verminderen.

7. Contexten: Katoen en graan

"Farm policy, although it's complex, can be explained. What it can't be is believed. No cheating spouse, no teen with a wrecked family car, no mayor of Washington, D.C., videotaped in flagrant has ever come up with anything as farfetched as U.S. farm policy."

[P. J. O'Rourke](#)

7.1 Katoen en de wereldmarkt

Bron 14

Abidjan, 26 juli 2008 Door Pauline Bax

De prijs van katoen op de wereldmarkt stijgt, maar de Afrikaanse boer verdient steeds minder. Suleyman Soro, die al zijn hele leven katoen teelt in het noorden van Ivoorkust, zou dat nou wel eens uitgelegd willen krijgen.

De droge Sahellanden Burkina Faso, en Mali vormen samen met Ivoorkust de grootste katoenproducenten van West Afrika en zijn samen verantwoordelijk voor de helft van de Afrikaanse katoenproductie. Katoen groeit vooral in de droogste en armste gebieden waar bijna niets anders groeit. De Wereldbank heeft berekend dat katoen goed is voor 5 tot 8 procent van het bbp van West Afrika. Volgens een zeer ruwe schatting verdienen minstens tien miljoen mensen er hun brood mee.

De handelsminister van Burkina Faso: "De katoensubsidies in de rijke landen, met name de VS, zijn het ultieme voorbeeld van de manier waarop subsidies arme landen tot wanhoop en armoede drijven."

Het vreemde is dat de katoensubsidies van de VS al in 2004 door de WTO zijn veroordeeld als illegaal. De VS hebben beroep aangetekend maar de zaak op elk niveau verloren. Amerikaanse katoenboeren kregen in 2007 2,5 miljard dollar steun volgens het Amerikaanse Congres en de subsidie is voor de komende vijf jaar weer geregeld. Een studie stelde vorig jaar dat zonder de Amerikaanse subsidies de wereldmarktprijs voor katoen 6 tot 14 procent hoger zou zijn. Dat betekent veel voor landen als Burkina Faso, die tot de armste ter wereld behoren, terwijl binnen die landen de katoenboeren weer armer zijn dan ander bevolkingsgroepen.

Amerika zegt: "Onze katoenboeren kunnen het niet in hun eentje, zij hebben steun nodig, dus die krijgen ze van ons."

Uit NRC Handelsblad (bewerkt)

Zie ook: http://www.minbuza.nl/nl/Onderwerpen/Internationale_organisaties/WTO

Opdracht 32

1. Lees het artikel van Pauline Bax
2. Onderzoek welke van de landen die in het artikel genoemd worden tot de MOL's behoren.

Volgens schattingen zijn er maximaal 25.000 katoenproducenten in de VS.

3. Bereken de gemiddelde subsidie die een katoenproducent in de VS in 2007 ontving en vergelijk dat met het gemiddeld jaarinkomen per hoofd in Burkina Faso.

De wijze waarop de Amerikaanse katoenboeren worden gesubsidieerd, blijkt uit de volgende tekst.

Bron 15

Katoensubsidie:

Een Amerikaanse katoenboer krijgt een vaste prijs voor zijn katoen. Het verschil tussen de wereldmarktprijs en deze garantieprijs wordt bijgepast door de overheid.

Hij krijgt dit geld niet over zijn daadwerkelijke productie, maar over het gemiddeld aantal hectares dat hij in voorgaande jaren met katoen heeft ingezaaid. Ook als zijn oogst mislukt krijgt hij dus geld.

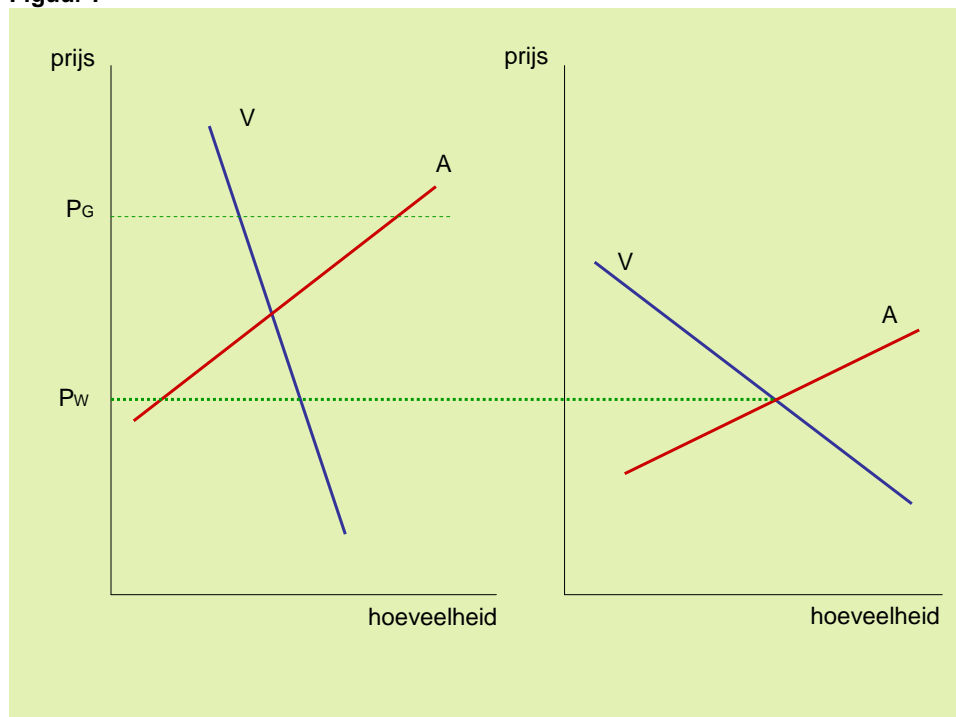
De Amerikaanse overheid betaalt jaarlijks ongeveer 3,5 miljard dollar aan haar 25.000 katoenproducenten. Deze katoensubsidies bestaan vooral uit inkomenssubsidies. Zo krijgt een boer per kilo zo'n 73 procent meer dan de wereldmarktprijs. Volgens de ontwikkelingsorganisatie Oxfam is het budget voor katoensubsidies zelfs hoger dan de waarde van de Amerikaanse katoenproductie. Omdat de Amerikaanse boeren door de inkomenscompensatie geen last hebben van de wereldmarktprijs, blijft hun productie hoog. De binnenlandse vraag naar katoen neemt af, zodat de VS nieuwe wegen zoeken om katoen in het buitenland te verkopen. Meer dan de helft van de katoen wordt geëxporteerd.

Vooraf katoenboeren in ontwikkelingslanden zijn hiervan de dupe. Behalve Benin zijn ook de West-Afrikaanse buurlanden Burkina Faso, Tsjad en Mali voor gemiddeld een derde van hun totale export afhankelijk van de export van katoen.

Bron: <http://www.oneworld.nl/index.php?articleId=7330&articleType=Achtergrond&page=2>

Veronderstel dat de Amerikaanse overheid de katoenboeren een garantieprijs biedt die duidelijk boven de wereldmarktprijs ligt, maar het prijsniveau voor de textielindustrie in de VS ligt duidelijk onder de wereldmarktprijs. Een en ander wordt weergegeven in de volgende figuur:

Figuur 7

Opdracht 33

1. Toon in figuur 7 aan welke invloed de vaste katoenprijs (P_G) heeft op het aanbod van katoen van de Amerikaanse katoenboer, vergeleken met zijn aanbod zonder subsidie.
2. Geef in figuur 7 aan welk deel van hun productie de Amerikaanse katoenboeren zullen aanbieden op de wereldmarkt.
3. Leid uit figuur 7 aan welk effect de Amerikaanse garantieprijs heeft op het totale aanbod van katoen op de wereldmarkt, vergeleken met de situatie zonder garantieprijs.
4. Leid uit figuur 7 af dat de katoenboeren in de ontwikkelingslanden hiervan de dupe zijn.
5. Beschrijf in welk opzicht de Amerikaanse subsidie op katoen (door middel van de garantieprijs) welvaartsverstoring werkt.

7.2 De wereldgraanmarkt, toen en nu. Een verhaal.

In *False Economy* beschrijft Alan Beattie een aantal opmerkelijke economische situaties. Een ervan gaat over Egypte. Hij belicht daar twee verschillende scenario's.

Als er ooit een plaats was die de wereld van graan zou moeten voorzien, was dat Egypte. Egypte heeft het voordeel van de jaarlijkse overstromingen van de Nijl, een van de langste rivieren van de wereld, waardoor een groot vruchtbaar gebied ontstaat waar de graankorrels alleen maar gezaaid hoeven te worden om een goede oogst te krijgen. Zelfs ploegen is overbodig.

Maar het tweede scenario, waarom zou iemand graan willen verbouwen in Egypte? Een land met een grote en snel groeiende bevolking, waar weinig regen valt en de beperkte hoeveelheid landbouwgrond wordt bevoeid door een rivier die dan eens te veel en dan weer te weinig water geeft. Gelegen in een van de droogste en tegelijk dichtstbevolkte gebieden ter wereld, waar het gebruik van drinkwater, laat staan water voor de landbouw, zorgvuldig in de gaten gehouden wordt. Graan is een dorstig product en het gebruik van miljarden liters water om het te verbouwen, lijkt een verspilling. Dat water kan wel beter worden gebruikt. Egypte is daarom, net als bijna het hele Midden Oosten, een van de grootste graanimporteurs van de wereld.

Het land en de rivier zijn in beide situaties dezelfde en de argumenten voor de export of de import van graan zijn in beide gevallen overtuigend. Het verschil tussen de twee scenario's moet worden toegeschreven aan de tijd waarin de argumenten gelden en de ontwikkeling van de handel.

De eerste beschrijving had betrekking op het Egypte in de Romeinse tijd. Egypte zorgde toen voor de helft van het graan dat de miljoen (!) inwoners van Rome nodig hadden. Dat het land een van de voornaamste graanproducerende gebieden van de oudheid was, lijkt volkomen logisch. Egypte was, vanwege de Nijl, een van de meest vruchtbare landen binnen het Middellandse Zee gebied. En handel daarbuiten was vrijwel onbekend. In het tweede en eigentijdse scenario is de markt voor graan een echte wereldmarkt geworden. In Egypte varen nu oceaanstomers binnen vol graan uit de Oekraïne, Canada, de VS en Australië. Een van de nattere landen in het Middellandse Zee gebied is tegelijk een van de droogste in de wereld. Kostbaar water gebruiken om voedsel te laten groeien dat ook gekocht kan worden in het buitenland is geen efficiënt gebruik van middelen. Net als het oude Rome importeert Egypte daarom de helft van zijn graan.

Opdracht 34

1. Leg uit waarom het voor Egypte voordeliger is om graan te importeren dan water.

In introductieles 2 is het begrip "Waterfootprint" geïntroduceerd.

2. Onderzoek de "Waterfootprint" van één kilogram graan en van één katoenen T-shirt.

Volgens een hedendaagse schatting was het voor de inwoners van Rome voordeliger om hun graan uit Egypte te importeren dan uit Sicilië. De oorzaak hiervoor is dat vervoerskosten over de weg aanzienlijk verschillen van die over de rivier of over zee. Zo zouden voor dezelfde

vervoerskosten van een zak graan over een kilometer met een ossenkar ook 5,7 zakken graan over de rivier kunnen worden vervoerd. Verschepping over zee tegen dezelfde kosten zou het zelfs mogelijk maken 57 zakken graan te vervoeren.

De conclusie uit dit verhaal:

Kostenverschillen vloeien voort uit verschillen in de beschikbaarheid van productiemiddelen. Deze kostenverschillen bleken ook in de oudheid al de oorzaak van internationale handel. Egypte kon goedkoper graan produceren door het water van de Nijl. In de toen bekende wereld had Egypte een voorsprong, waarbij de lage transportkosten over zee een belangrijke rol speelden. Met "het groter worden van de wereld", tegenwoordig globalisering genoemd, verloor Egypte zijn kostenvoordeel. Andere landen met een gunstiger klimaat, met schaalvoordelen en lage transportkosten over zee, konden graan goedkoper produceren en verdrongen Egypte daardoor als producent. Importeerde Egypte in de oudheid nog kleding, nu behoren katoen en textiel tot de belangrijke exportproducten.

Afsluiting

In deze module is duidelijk geworden dat internationale handel niet alleen de welvaart vergroot als er absolute kostenverschillen bestaan, maar dat die welvaartswinst ook bij comparatieve kostenverschillen behaald kan worden. Krugman heeft via de introductie van schaalvoordelen en transportkosten aangetoond waarom er in veel gevallen geen volledige specialisatie tussen landen ontstaat.

Met behulp van het consumenten- en producentensurplus zijn vervolgens de effecten van verschillende vormen van protectie onderzocht. De conclusie is dat protectie in alle gevallen het totale surplus verkleint en daarmee de voordelen van internationale handel gedeeltelijk teniet doet.

Tot slot is ingegaan op de pogingen van de WTO om tot zoveel mogelijk vrijhandel te komen in een wereldeconomie die wordt gekenmerkt door globalisering van de handel, maar tegelijk door het bestaan van vele vormen van protectionisme. Daarbij is dieper ingegaan op de problemen die zich in de Doha-ronde voordoen.

Katoen vormt de rode draad die het begin en het einde van de module verbindt.